de STRANDLOPER

22e jaargang, nummer 1 maart 1990

officieel orgaan van de vereniging voor natuur- en vogelbescherming noordwijk

Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk

Bestuur

H.J.S.Verkade, voorzitter, Boekerslootlaan 79
C.M.J.Verweij, secretaris, Westerbaan 7
J.C.Veefkind, penningmeester, Van Limburg Stirumstraat 4a
W.Baalbergen, lid, Schoolstraat 15
Mevr.M.Bos, lid, Morgenster 23
J.van Dijk, lid, L.Hellenberghof 32
Q.T.J.Sluys, lid, Bremkant 38

Contributie ƒ 10,- per jaar (min.), jeugdleden ƒ 6,- per jaar (min.), donatie ƒ 5,- per jaar (min.)
Gironummer: 2573795 t.n.v. Penningmeester Vogelbescherming Noordwijk te Noordwijk
Bij de eerste Strandloper van het nieuwe jaar wordt een acceptgiro toegestuurd.

Ledenadministratie:
Adreswijzigingen, aanmelden nieuwe leden, etc.:Mevr.H.M.J.Veefkind-Lieneman, Breloftpark 26, Noordwijk

Stichting Vogelasiel Noordwijk

Bestuur

H.van Duin, voorzitter, Joh.Molegraafstraat 10
Secretaris: vacant
K.F.Frumeau, penningmeester, Northgodreef 27
C.M.J.Verweij, lid, Westerbaan7
L.Gielen, lid, Duinweg 89

Donatie minimaal ƒ 5,- per jaar, te storten op girorekening 3598755 t.n.v. Stichting Vogelasiel Noordwijk te Noordwijk.

Het vogelasiel is gelegen aan het Dompad, achter het politiebureau, Oude Zeeweg 10. Gevonden vogels kunnen altijd op het politiebureau worden afgegeven. Daar zorgt ment ervoor, dat de vogels in het asiel terecht komen.

Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (IVN), afdeling Noordwijk

Bestuur

D.Passchier, voorzitter, Egmonderstraat 45
E.van der Zwan, secretaris, Northgodreef 37
J.J.Eelman, penningmeester, Frederikslaan 9, Rijnsburg
Mevr.J.van Sambeek, lid, Linnaeuslaan 12, Voorhout
Mevr.A.van den Oever, lid, Van Panhuysstraat 34

Jan Verweij Natuurcentrum

Het centrum bevindt zich aan de Weteringkade, naast de Openbare Bibliotheek in Noordwijk. In het centrum bevindt zich een uitgebreide natuurbibliotheek, die voor iedereen toegankelijk is. Ook is er een tentoonstelling. Openingstijden: woensdag, zaterdag en zondag van 14.00-16.30 uur.

De Strandloper

De Strandloper is het kwartaalblad van de vereniging voor Natuur-en Vogelbescherming Noordwijk. Het redactie- en bezorgadres: Mevr. N.Sluys, Bremkant 38, Noordwijk
De oplage is 700 exemplaren.

ISSN:2589-2762 print ISSN: 2589-2770 online

Inhoud

-----Bij de voorplaat	pag.3
-----Van de redactie	pag.3
-----Bestuursmededelingen	pag.4
-----Jaarverslag secretaris	pag.7
-----Jaarverslag penningmeester	pag.10
-----Jaarverslag I.V.N.	pag.12
-----Jaarverslag jeugdclub	pag.13
Dick Hoek: Broedvogelinventarisaties van duinen en landgoederen rond Noordwijk in1989	pag.14
Rien Sluys: Broedvogelinventarisaties in de AW-duinen in 1989	pag.19
Jelle van Dijk: Vogelcursus	pag.22
Cees Verweij: Overzicht van bescherming van Padden in 1989	pag.23
-----Stivononieuws	pag.24
Willem Baalbergen: Luchtacrobaten boven het dorp	pag.25
Jelle vam Dijk: Algemene planten	pag.26
M. Koning: Verborgen leven in een duinbos	pag.27
Jelle van Dijk: Blauwe Reigers	pag.29
Udo Hassefras: De Jeugdbonden voor Natuurstudie	pag.29
Jelle van Dijk: Over het insturen van waarnemingen	pag.30
-----Exposities bezoekerscentrum AW-duinen	pag.32
-----Lijst van werkgroepen en commissies	pag.32
-----Waarnemingen	pag.33

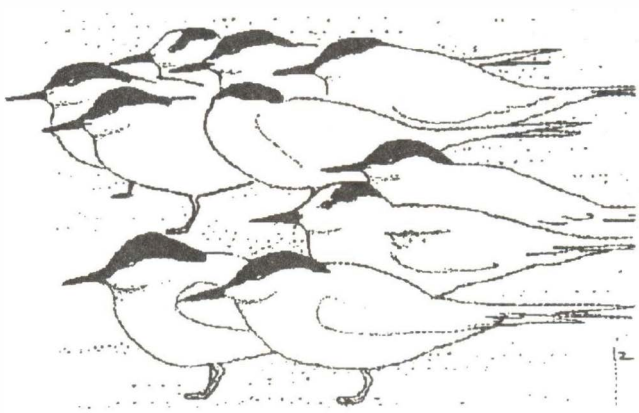

Bij de voorplaat

De Fazant is oorspronkelijk uit Azië afkomstig en al in de Middeleeuwen in Europa ingevoerd. Ook nu nog wordt de soort in veel terreinen ten behoeve van de jacht uitgezet. Daarom staat hij bij veel vogelaars niet erg in de belangstelling. Van de jagers krijgt de Fazant juist te veel aandacht. Eerst worden ze bij duizenden opgekweekt en vertroeteld, vervolgens uitgezet en bijgevoerd. Uiteindelijk eindigen de meeste vogels als smakelijke kerstbout. Gelukkig breken er langzamerhand betere tijden aan. Met ingang van 1992 is het verboden nog langer Fazanten uit te zetten. In de AW-duinen en op Nieuw-Leeuwenhorst worden ze al enige jaren niet meer bejaagd, uitgezet of bijgevoerd. Het is te hopen dat andere terreinbeheerders, zoals het Staatsbosbeheer, dit voorbeeld spoedig zullen volgen.

Van de redactie

Volgens goede traditie is dit eerste nummer van het nieuwe jaar het inventarisatienummer.
Dick Hoek doet verslag van de broedvogelinventarisaties rond Noordwijk en Ees Aartse/Rien Sluys hebben de gegevens verzameld van de inventarisaties in de Amsterdamse Waterleidingduinen.
Natuurlijk ook in dit nummer de jaarverslagen van de secretaris, de jeugdclub en het I.V.N., alsmede het financiële verslag van de penningmeester.
Verder treft u een keur van onderwerpen aan variërend van richtlijnen t.a.v. het insturen van waarnemingen, loopkeveronderzoek, algemene planten tot luchtacrobaten boven het dorp.
Speciale aandacht wordt gevraagd voor de komende vogelcursus met als onderwerp "Vogels in hun domein" met de daarbij behorende excursies.
Wij wensen u veel leesplezier met deze nieuwe Strandloper.

Kopij voor de volgende Strandloper moet worden ingeleverd vóór 15 april 1990 bij Nelleke Sluys, Bremkant 38, 2203 NG Noordwijk.

Wij hopen dat deze goed gevulde Strandloper vele schrijvers mag inspireren tot het insturen van kopij.

Uitnodiging voor de jaarvergadering

De jaarvergadering zal plaatsvinden op vrijdag 30 maart a.s. in het Jan Verwey Natuurcentrum, Weteringkade 27 te Noordwijk
Aan het begin van de avond zullen enkele huishoudelijke punten worden behandeld zoals de verkiezing van een gedeelte van het bestuur. Volgens het rooster van aftreden zijn dit jaar aftredend de heren Veefkind en Verkade. Beide heren stellen zich herkiesbaar.
De gelegenheid bestaat kandidaten voor het bestuur voor te dragen. Voordrachten kunnen bij de secretaris worden ingediend.
Het voorstel zal worden gedaan de heer J. van Dijk tot voorzitter te benoemen. De heer Verkade, die tot dusverre enige jaren het voorzitterschap heeft bekleed heeft de wens te kennen gegeven als voorzitter af te treden. Voor alle duidelijkheid zij hier nog even opgemerkt, dat hij zich wel voor het bestuur beschikbaar stelt.
Andere huishoudelijke punten, die ter tafel komen, zijn het jaarverslag van de secretaris (opgenomen in deze Strandloper), het financieel verslag van de penningmeester (eveneens opgenomen in deze Strandloper) en het verslag van de kascommissie. Tevens zal er een nieuwe kascommissie worden benoemd.
Het speciale onderwerp van deze avond betreft traditiegetrouw deze omgeving. Ditmaal gaan we naar het strand. We hebben de heer Adema bereid gevonden het een en ander over strandvonsdsten te vertellen.
Als lid van een speciale strandwerkgroep heeft hij vele jaren systematisch het strand in onze omgeving afgezocht en het is verbazingwekkend om te horen, wat er allemaal gedurende de afgelopen tijd op het strand is gevonden. Voor U beslist een aanmoediging om ook eens een keer goed op het strand te gaan kijken.
Het bestuur wenst U een genoeglijke avond toe.

Agenda

Excursies:

zaterdagavond **5 mei** a.s. om 20.00 uur:
Nachtegalenexcursie in de Noordduinen direct ten noorden van Noordwijk aan Zee. Vertrek vanaf het begin van het duin nabij de boswachterswoning aan de Duinweg nr. 81.

vrijdagavond **11 mei** a.s. om 19.00 uur:
Excursie naar het landgoed Offem. Vertrek vanaf de hoofdingang aan de Nieuwe Offemweg te Noordwijk-Binnen.

zaterdagmorgen **2 juni** a.s. om 9.00 uur:
Slootjesexcursie in het Middengebied-Noord te Noordwijk-Binnen. Het betreft hier een geheel nieuwe excursie, waarbij gekeken zal worden naar het dieren- en plantenleven in het zoete water. Vertrek vanaf het Natuurcentrum.

vrijdagavond **22 juni** a.s. om 19.00 uur:
Plantenexcursie naar het Oosterduinsemeer te Noordwijkerhout. Vertrek bij de zuidelijke ingang, te bereiken via de Langevelderlaan vanuit Noordwijkerhout en even vlak voor de scherpe bocht richting Sancta Maria rechtsafslaan en doorrijden tot het eind.

Vogelcursus:
Zie mededelingen elders in dit blad.

Ledenvergaderingen:
vrijdagavond **30 maart** a.s. om 20.00 uur:
Lezing met dia's over strandvondsten door de heer Adema tijdens de Jaarvergadering.
vrijdagavond **27 april** a.s. om 20.00 uur:
Lezing met dia's over de roofvogels in Europa door de heer M. de Jonge.
vrijdagavond **18 mei:**
Lezing met dia's over de flora van de Alpen door de heer J. van Dijk.

Tentoonstellingen in het Jan Verwey Natuurcentrum:
van **3 maart tot en met 2 mei** 1990: Het leven van de walvissen.
Van **12 mei tot en met 2 september** 1990: Roofvogels.

Nieuws uit de Ledenvergadering van vrijdag 24-11-1989

Mededelingen bestuur

Informatiebord in de Zeereep, te realiseren via een gift van de Rabobank Noordwijk:
Zojuist is een gift in ontvangst genomen van de Rabobank, welke zal worden besteed aan een informatiebord in de Zeereep aan de Noordboulevard. Op dit informatiebord zullen o.a. schelpen worden afgebeeld, die aan het strand te vinden zijn.

Aansporing aan de leden om de verkoop van het boek "Vogels van Noordwijk en Omstreken" te stimuleren:
Dankzij de inspanning van enkele leden zijn er al heel wat boeken verkocht. Hieruit blijkt, dat mond op mond reclame heel veel kan doen. Vandaar, dat de voorzitter de aanwezige leden nog eens extra aanspoort bij vrienden, kennissen, instanties e.d. het boek te promoten.

Verder verloop gierzwaluwenactie:
De voorzitter zet uiteen, dat in het begin van het volgende jaar een gierzwaluwenactie zal worden gestart. Zoals bekend wordt het in het dorp voor de Gierzwaluw steeds moeilijker geschikte nestruimte te vinden. Steeds meer daken worden vernieuwd, waardoor de Gierzwaluw de toegang onder het dak onmogelijk wordt gemaakt. Bovendien is nieuwbouw zeer Gierzwaluw-onvriendelijk. De Vereniging heeft het plan opgevat de verkoop van speciale dakpannen en stenen met geschikte nestholten te stimuleren. Zij zal bouwondernemingen, architecten, gemeentebesturen enz. aanschrijven. Nadere mededelingen volgen in De Strandloper en in de plaatselijke en regionale pers.

Nadere mededelingen over de voorjaarscursus:
In het voorjaar zal er weer een nieuwe voorjaarscursus worden georganiseerd. naast twee instructie-avonden in het natuurcentrum zullen er twee buitenexcursies worden georganiseerd. Het cursusgeld zal voor leden f10,- en voor niet-leden f15,- bedragen. Als sprekers tijdens de instructie-avonden zullen optreden Jelle van Dijk en Hein Verkade.In het lespakket zal een geluidsbandje worden opgenomen, waarmee de cursisten de geluiden wat gemakkelijker kunnen herkennen. Het voorstel is om na de beide excursies koffie te drinken in het Natuurcentrum, waarbij dan nog wat nader kan worden ingegaan op wat er buiten is gezien en gehoord. Nadere mededelingen volgen in De Strandloper en in de plaatselijke en regionale pers.

Wijzigingen in de redactie van De Strandloper:
De samenstelling van het redactieteam van De Strandloper zal met ingang van het komend jaar wat anders zijn. Na jaren van trouwe dienst zullen mevr. C. van Dijk en de heer E. Aartse de redactie gaan verlaten. Hun plaats zal worden ingenomen door mevr. N. Sluys en de heer R. de Mooy. Deze wisseling zal tevens tot uiting komen in de uitvoering van De Strandloper die er straks heel anders uit zal gaan zien. Het bestuur spreekt hierna een bijzonder woord van dank uit aan de beide scheidende redactieleden.

Lezing van mevr. M. Verhage over de archeologische faunavondsten te Valkenburg(Z-H).
De voorzitter geeft thans het woord aan mevr. M. Verhage, die in het kader van de onlangs afgesloten opgravingswerkzaamheden te Valkenburg bijzonder interessante waarnemingen heeft gedaan van dieren, die rond het begin van onze jaartelling in onze omgeving hebben geleefd. Zo zijn er resten gevonden van Kroeskoppelikanen, Zeearenden en zelfs van een Moniksgier. Wat de zoogdieren betreft heeft men resten aangetroffen van de Eland, de Bever en de Bruine Beer. Verder is een groot aantal vissen aangetroffen zoals de Steur, de Zalm en de Meerval.
Na de pauze is er nog een levendige gedachtenwisseling met de spreekster, waarbij zij nog tal van belangwekkende details toelicht.

Na afloop dankt de voorzitter mevr. Verhage hartelijk voor deze bijzondere bijdrage.

Nieuws uit de ledenvergadering van vrijdag 26-1-1990

Ingekomen en verzonden stukken

Voor deze vergadering is alleen van belang te vermelden, dat een mededeling is ontvangen betreffende het bestemmingsplan "Offem 1983". Van de Raad van State is de mededeling ontvangen dat het advies, van de Afdeling voor geschillen van bestuur van de Raad van State, aan Hare Majesteit de Koningin is verzonden aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Indien de minister met het advies kan instemmen, zal deze het ontwerp-besluit ter ondertekening aanbieden aan Hare Majesteit de Koningin. Na ondertekening zal de Vereniging een afschrift van het Koninklijk besluit ontvangen. Dit zal dan de einduitspraak zijn van een procedure, die al bijna 15 jaar loopt en waarbij de Vereniging al het mogelijke heeft gedaan het landgoed Offem in zijn huidige staat te laten voortbestaan en villabouw tegen te gaan.

Mededelingen bestuur:

Gierzwaluwenactie:
De heer W. Baalbergen zet in het kort als coördinator van deze actie de laatste ontwikkelingen uiteen. Op 10 februari a.s. zal de actie officieel van start gaan door het leggen van de eerste gierzwaluwdakpannen op het dak van de woning van de heer Passchier op de hoek Douzastraat/Boekerslootlaan. Daarna worden er in de beide kernen van Noordwijk folders verspreid om de verkoop van gierzwaluwdakpannen te stimuleren. Verder zal er informatie worden gezonden aan het gemeentebestuur, architecten, aannemers enz. Ook in de pers zal nog de nodige aandacht aan deze actie worden geschonken.

Tentoonstelling over walvissen:
In februari zal er een lezing in het Natuurcentrum worden verzorgd over walvissen. Tegelijkertijd zal er een tentoonstelling zijn over walvissen in het Natuurcentrum, welke zal bestaan uit materiaal van een expeditie van het Wereldnatuurfonds en van het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden. De tentoonstelling zal tot begin mei a.s. te zien zijn.

Voorlichtingsbijeenkomst van de gemeente Noordwijk over de Trimbaan:
De voorzitter geeft in het kort weer, wat er tijdens deze voorlichtingsbijeenkomst is besproken. Zij vond plaats op maandagavond 15 januari jl. in het gemeentehuis van Noordwijk. Voor de Trimbaan is onlangs door de Minister van Landbouw, Natuurbescherming en Visserij de Natuurbeschermingswet van toepassing verklaard, hetgeen inhoudt, dat er gelden beschikbaar komen om aan dit gebied extra zorg te besteden. Met name zal het gaan om de bescherming en de versterking van bepaalde natuurwaarden in dit gebied. Naar aanleiding van het sterk omstreden plan van enkele jaren geleden om op de Trimbaan een zogenaamd kosmocenter aan te leggen heeft onze Vereniging tezamen met de Stichting Duinbehouud het initiatief genomen tot het opstellen van een inrichtingsplan voor dit gebied. In dit plan is getracht de natuurwetenschappelijke en recreatieve belangen zoveel mogelijk met elkaar in evenwicht te brengen bijv. door aanleg van afscheidingen, paden, struwelen e.d.. Dit plan vormde de basis tot instelling van een beheersplan voor dit gebied.
Tijdens de voorlichtingsbijeenkomst werd vooral ingegaan op de gevolgen van de toepassing van de Natuurbeschermingswet en het straks geldende beheersplan. Voor de burgerij is er een mogelijkheid tot het indienen van bezwaren. Het zal echter nog geruime tijd duren voordat alle procedures zijn doorlopen en er effectieve maatregelen merkbaar zullen zijn.

Voorjaarscursus:
Tijdens de vorige vergadering is reeds aandacht besteed aan deze cursus. Het zal hier met name gaan om een nadere kennismaking met de vogels, die in het duin en het bos te zien zijn. Op verschillende tijdstippen zal hetzelfde terrein worden bezocht, waarbij de nadruk zal vallen op de veranderingen in de vogelpopulatie in de loop van het voorjaar en de vroege zomer. Nadere mededelingen hierover zijn te vinden in de komende Strandloper.

Informatiebord:
De plannen voor het oprichten van een informatiebord in de zeereep aan de Koningin Wilhelminaboulevard zijn al weer een stukje verder gevorderd. Inmiddels is bekend wat er op het bord afgebeeld gaat worden. Mevr. de Geus zal het bord gaan schilderen. Gedacht wordt de onthulling te laten samenvallen met de opening van het badseizoen.

Excursies:
De voorzitter noemt achtereenvolgens de excursies op, die voor het komend half jaar op het programma staan. Zij worden overigens nog in De Strandloper vermeld met exacte vermelding van onderwerp, tijd en plaats.

Lezing van de heren Verkade, Baalbergen en van Duin over het natuurleven boven de poolcirkel (Noord Scandinavië)
Tijdens deze lezing met diabeelden wordt het publiek meegenomen door Noorwegen, Zweden en Finland. Er wordt zelfs nog even op de Noordkaap gekeken. Vooral de prachtige opnamen van het rijke vogelleven langs de rotskusten trekken veel aandacht. Ook het plantenleven komt behoorlijk aan bod en het is verrassend te bemerken, hoeveel mooie planten er op deze hoogte voorkomen. Ook zijn er vele opnamen van het ongerepte en woeste landschap. Na afloop ontvangen de sprekers een hartelijk applaus.

De secretaris.

Jaarverslag over 1989

In het afgelopen jaar vonden er binnen onze Vereniging weer de nodige belangrijke gebeurtenissen plaats. In het kort worden zij hier nog even in herinnering gebracht.

Natuurcentrum "Jan Verwey"

Aan het begin van het afgelopen jaar is er hard in het Natuurcentrum gewerkt. De keuken kreeg een geheel nieuwe plaats en kon belangrijk worden uitgebreid. De kleine zaal werd eveneens belangrijk uitgebreid, zodat het publiek ook bij tentoonstellingen in de grote zaal, goed kan worden opgevangen. Hulde aan Arie Cramer, Leen van Duin, Jan Glasbergen en Adriaan Vink die hieraan vele uren hebben besteed.
Het aantal bezoekers aan het Natuurcentrum liep in verhouding tot het voorgaande jaar iets terug. Wellicht is de prachtige zomer hier debet aan. Aan de activiteiten in het Natuurcentrum zal het niet hebben gelegen, want er waren twee mooie wisseltentoonstellingen te zien nl. de tentoonstelling "Dieren vroeger en nu" en "Vogels van Noordwijk en Omstreken". De eerste tentoonstelling was gedurende de gehele zomer te zien en gaf een bijzonder aardig beeld van de ontwikkeling van de dieren vanaf het allereerste prehistorische begin. De tweede tentoonstelling werd georganiseerd ter gelegenheid van het uitkomen van het gelijknamige boek en was te bezichtigen in de maanden oktober en november.
In dit verband past zeker nog een woord van dank aan al degenen, die het afgelopen jaar diensten hebben verricht in het natuurcentrum of zich op andere wijze verdienstelijk hebben gemaakt voor het Natuurcentrum.

Acties

Het begin van het afgelopen jaar stond voor een belangrijk deel in het teken van het behoud van de Polder Hoogeweg. Talrijk waren de besprekingen met de gemeentebesturen van Noordwijk en Rijnsburg, het bestuur van de Veiling Flora te Rijnsburg, het College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, de statenleden van de Provincie Zuid-Holland en met diverse natuurbeschermingsinstanties. De Polder Hoogeweg is voorlopig gered en gevrijwaard van kassenbouw, doordat de betreffende statencommissie van de Provincie Zuid-Holland zich in meerderheid tegen kassenbouw in de Polder Hoogeweg heeft uitgesproken en doordat de gemeente Noordwijk een bestemmingsplan heeft uitgebracht, waarin eveneens de mogelijkheid tot kassenbouw is geschrapt. Niettemin hebben voorstanders van kassenbouw beroep aangetekend, zodat ook in de toekomst nog waakzaamheid geboden is.
Het omspuiten van graslanden bedreigt nog steeds de laatste schaarse weidegebieden in de Bollenstreek. De Provincie Zuid-Holland heeft door middel van een wijziging in de omspuitverordening voorlopig verdere omspuitingen bevroren. Op dit moment beraadt de Provincie zich o.a. over het lot van de weidegebieden in De Zilk, het Langeveld en rond Sancta Maria. Onze Vereniging heeft het behoud van deze weidegebieden in een gesprek met de betreffende gedeputeerde bepleit.
In navolging van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels hebben wij bij de gemeente Noordwijk bepleit om bij de verpachting van jachtgebieden de jacht op een 11-tal beschermde vogelsoorten uit te sluiten. Gelet op het laatste advies van de betreffende raadscommissie ziet het er naar uit, dat deze actie succes zal hebben.
Verder kwam de Vereniging in het geweer tegen de dreigende aanleg van een grote parkeergarage naast het Casino-tenniscomplex te Noordwijk. Bij realisering zouden enkele fraaie duintaluds verdwijnen. Gelukkig is dit plan, mede onder druk van onze bezwaren, ingetrokken. Verder werd het eerste begin gelegd voor de gierzwaluwenactie, een actie om met name in de oude dorpskernen speciale dakpannen aan te brengen, die weer voldoende nestgelegenheid bieden voor de Gierzwaluw. Door renovatie van daken en gebruik van nieuwe typen dakpannen worden steeds meer daken voor de Gierzwaluw ongeschikt. 10 februari van dit jaar is deze actie officieel van start gegaan.

Paddenbescherming:

Wederom hebben in het afgelopen jaar weer vele vrijwilligers binnen onze vereniging meegeholpen aan het redden van de vele duizenden padden, die in het vroege voorjaar vanuit het duin de Vogelaardreef en de Kapellenboslaan in het Langeveld oversteken. Helaas zijn de plannen om te komen tot de aanleg van een aantal paddentunnels onder de weg nog niet tot uitvoering gekomen. Het ziet er naar uit, dat dit jaar deze tunnels wel zullen worden aangelegd. De Provincie Zuid-Holland heeft zich bereid verklaard de helft van de aanlegkosten te betalen. Het gaat hier om de aanleg van enkele proeftunnels om te zien of de padden hier inderdaad gebruik van zullen maken.

Informatiebord Polder Hoogeweg:

Dankzij een gift van het Wereldnatuurfonds kon op zaterdagmorgen 8 april het informatiebord in de Polder Hoogeweg door mevr. L. Stolker-Nanninga, lid van het College van Gedeputeerde Staten in de Provincie Zuid-holland, officieel worden onthuld. Op het bord staan de belangrijkste vogels afgebeeld, die in de Polder Hoogeweg te zien zijn. Op deze wijze wordt

het publiek over het rijke vogelleven in deze polder geïnformeerd. De bedoeling is, dat in de winter de aangebrachte afbeeldingen van vogels worden vervangen door afbeeldingen van vogels, die vooral 's winters in de Polder Hoogeweg verblijven.
Inmiddels is een gift ontvangen van de RABO-Bank Noordwijk. In navolging van het succes van het informatiebord in de Polder Hoogeweg is besloten een soortgelijk bord op te richten in de zeereep; aan de Koningin Wilhelminaboulevard, waarop dan uiteraard afbeeldingen staan van dieren en planten, die op het strand te zien zijn.

"Vogels van Noordwijk en Omstreken"

Dit jaar kwam het boek "Vogels van Noordwijk en Omstreken" gereed en op 6 oktober 1989 konden de eerste exemplaren officieel worden uitgereikt aan de burgemeesters van Noordwijk en Noordwijkerhout. De uitreiking vond plaats in ons Natuurcentrum. Aan deze uitreiking zijn vele jaren van voorbereiding voorafgegaan. Een speciale werkgroep heeft hier geweldig veel werk verzet en de leden van deze groep past een speciaal woord van dank. Het boek mag er zeker zijn en heeft al vele lovende vermeldingen in diverse tijdschriften en bladen ontvangen. In het boek wordt een uitgebreid overzicht gegeven van het voorkomen van de vele soorten vogels in onze omgeving. Daarbij wordt nog op verschillende aspecten ingegaan zoals de planologische bescherming van de verschillende gebieden, de opvang van zieke en gewonde vogels, de opbouw van het landschap en de relatie van de vogelstand t.o.v. het landschap enz. Aan het eind van het vorig jaar waren er reeds 800 van de 1000 gedrukte exemplaren verkocht; een mooi resultaat!

Jeugdafdelingen:

Vooral de jongere jeugdgroep van 8 tot 12 jaar was het afgelopen jaar weer bijzonder actief. Tal van excursies, avondbijeenkomsten, speurtochten e.d. werden er door de vaste begeleiders voor de jeugd georganiseerd. Ook voor deze begeleiders een extra woord van dank voor de vele uren, die zij in de opvang van deze jeugdgroep hebben gestoken.
Met de activiteiten onder de oudere jeugd wil het nog niet zo vlotten, maar er schijnt nu enige verbetering in te komen. Enkele leden van de afd. NJN in de Bollenstreek zijn van plan enthousiaste oudere jeugdleden op te vangen en voor hen hier een programma te verzorgen. Binnenkort komt deze afdeling naar Noordwijk om hierover te praten.

Cursus:

De langzamerhand gebruikelijke voorjaarscursus had ditmaal tot onderwerp het landschap. De cursusavond vond plaats op 10 april 1989. Op zaterdagmorgen 15 april werd deze theorieavond gevolgd door een excursie in de omgeving.

De Vogelwerkgroep:

De Vogelwerkgroep, bestaande uit leden, die zich in het bijzonder met vogelinventarisatie bezighouden, kwam het afgelopen jaar enkele malen bijeen met als voornaamste doel de voorbereiding en de bespreking van de inventarisaties van de verschillende gebieden in onze omgeving. Wederom is gebleken, dat inventarisaties in toenemende mate van belang zijn voor de bescherming van waardevolle gebieden. Steeds wordt weer door diverse instanties een beroep op onze gegevens gedaan. Verder is het van belang reeds geïnventariseerde gebieden geregeld opnieuw te inventariseren om populatie-ontwikkeling te kunnen nagaan.

De Strandloper:

Het zal de geregelde lezer van De Strandloper zijn opgevallen, dat het voorlaatste nummer in een geheel nieuw jasje was gestoken. Het verschil met de oude Strandloper is dankzij de gebruikmaking van nieuwe technieken duidelijk te merken. Verder heeft het redactieteam wijzigingen ondergaan. Zo hebben Mevr. C. van Dijk en de heer E. Aartse afscheid genomen, terwijl het team weer werd versterkt door mevr. N. Sluys, die de tekstverwerking voor haar rekening zal nemen, en de heer R. de Mooij, die de lay-out van het blad verzorgt.

Verschillende andere activiteiten:

In het kader van onze actie voor het behoud van de Polder Hoogeweg heeft het bestuur aan het begin van het vorig jaar het bestuur en de directie van de Veiling Flora voor een nadere gedachtenwisseling uitgenodigd. In aansluiting op deze bespreking, die overigens heel plezierig verliep, werd ons bestuur uitgenodigd voor een tegenbezoek aan de Veiling Flora om het bedrijf te bezichtigen.
In het kader van de komende gemeenteraadsverkiezingen werd van de zijde van verschillende politieke partijen gevraagd aandachtspunten voor te dragen op het gebied van natuur en milieu. Dit is van onze zijde gedaan. Laten we hopen , dat de door ons naar voren gebrachte wensen ook straks voldoende aandacht krijgen.
Op 15 april 1989 werd het Noordwijks Groenpad officieel uitgereikt aan de Wethouder van Openbare Werken, de heer A. Admiraal. In de werkgroep, die deze uitgave heeft voorbereid, zaten ook verschillende leden van onze Vereniging. Het Noordwijks Groenpad is een informatieve handleiding voor hen, die graag nader willen kennismaken met de mooiste plekjes in Noordwijk.
Op 27 februari 1989 was er in het Natuurcentrum een gezellige bijeenkomst voor al degenen, die in het Natuurcentrum dienst doen. In een ontspannen sfeer konden alle gebeurtenissen in en rond het Natuurcentrum nog even worden opgehaald.
Op 29 mei jl. vond er weer een speciale gezellige avond plaats voor al degenen, die hebben meegeholpen aan het behoud van de Polder Hoogeweg. Na al

de inspannende hoorzittingen, gesprekken e.d. was dit een moment, waarop eens in een ontspannen sfeer over deze materie kon worden gesproken. Op dat moment was deze polder voorlopig gevrijwaard van kassenbouw en was er gekozen voor de natuurwaarden in dit gebied.
Rond Pasen hadden we een speciale Engelse gast op bezoek in het kader van de Leidse uitwisseling met Oxford. De bedoeling was, dat er wat meer gasten zouden komen, maar op het laatste moment moesten er toch enkele gasten afhaken. Niettemin had deze ene gast het bij ons uitstekend naar zijn zin. Wellicht zit er nog eens een keer een tegenbezoek in voor leden van onze Vereniging aan de Engelse vogelaars in Oxford.

Excursies:

Het afgelopen jaar zijn er weer verschillende excursies georganiseerd voor leden en belangstellenden. Zo gingen we op 6 mei 's avonds in de Noordduinen naar de Nachtegalen luisteren. Op 19 mei werd 's avonds het landgoed Offem bezocht en op 30 juni brachten we 's avonds een bezoek aan de Zuidduinen om de bijzondere planten aldaar te bekijken. In het eerste weekend van september ging een groot gezelschap naar Texel, waar we weer een fantastisch waddenweekend hadden. Op 4 november bezochten we de Amsterdamse Waterleidingduinen en op 27 en 28 december vond de gebruikelijke ganzenexcursie plaats, die de deelnemers leidde naar de Flevopolders, de Noordoostpolder en Friesland. De overnachting had plaats in de gezellige boerderij van de heer W. Baalbergen te Ruinen in Drenthe.

Ledenvergaderingen:

De volgende onderwerpen werden tijdens de ledenvergaderingen behandeld:
27 januari: Lezing met dia's over de Everglades in Florida (V.S.) door de heren De Jonge en Steenvoorden.
24 februari: Lezing met dia's over de Veluwe door de heer Weenink.
31 maart: Presentatie van de serie "Noordwijk in de vier jaargetijden" door de heer Verkade.
28 april: Lezing met dia's over het natuurleven in Alaska door de heer Wiersema.
26 mei: Lezing door de heer Kayadoe over insekten.
29 september: Lezing met dia's over het vogelleven in Israël door de heer Meijer.
27 oktober: Lezing over kraaiachtigen in de Amsterdamse Waterleidingduinen door mevr. Baeyens.
24 november: Lezing van mevr. Verhage over archeologische faunavondsten bij Valkenburg (Z.H.) uit de Romeinse tijd.

Slotwoord

Ook in het bestuur vondt er een wisseling plaats. Zo nam tijdens de Jaarvergadering in maart mevr. S. van Kekeren afscheid. Zij werd opgevolgd door de heer J. van Dijk.
Naast de hierboven opgesomde activiteiten is er nog heel veel meer gebeurd in de Vereniging. Het is welhaast ondoenlijk alles te vermelden wat er voor en in het belang van de Vereniging is gedaan. Daarvoor zou deze Strandloper wellicht te klein zijn. Daarom namens het bestuur nog een welgemeend woord van dank aan al degenen, die zich op enigerlei wijze hebben ingespannen voor onze Vereniging.

de Secretaris, C.M.J. Verweij.

Bezoekersaantallen Jan Verweycentrum

Maand	individueel			groepen	totaalgeneraal		
	volw.	kind	totaal		1989	1988	1987
Januari	-	-	-	-	-	12	-
Februari	-	-	-	-	-	193	80
Maart	62	80	142	35	177	159	277
April	55	82	137	-	137	397	161
Mei	28	62	90	59	149	290	279
Juni	41	78	119	215	334	581	361
Juli	85	97	182	152	334	639	360
Augustus	78	119	197	-	197	329	431
September	64	143	207	54	261	452	415
Oktober	90	81	171	83	254	361	477
November	79	99	178	32	210	325	256
December	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	582	841	1423	630	2053	3738	3097

Financieel verslag

Staat van baten en lasten 1989

Baten			
Contributie en donaties	9878		
Rente	1286		
Batig saldo verkoop	+ 1083		
	12247		
Saldo baten			**12247**
Lasten			
Jan Verwey Centrum			
Entree, speciale avonden		1176	
Giften		235	
Batig saldo kantine		140	
Bijdrage Stivono		500	
Exploitatie en onderhoud[1]	3234		
Bibliotheek	112		
Expositie	+441		
	3787	2051	
Nadelig saldo			**1736**
Strandloper			
Advertenties		1110	
Drukkosten	2708		
Portokosten	+383		
	3091	1110	
Nadelig saldo			**1981**
Diverse lasten			
Bestuur, verg., activ.[2]	2962		
Jeugdclub	640		
Contributie zusterverenig.	+705		
	4307		
Saldo diverse lasten			-4307
Jaarresultaat			**4223**
Duurzame goederen			70
Reserve Vogelboek[3]			2000
reserve groot onderhoud[4]			-2000
Voordelig exploitatiesaldo			153

Overzicht ledenbestand							
	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Noordwijk	279	303	328	370	387	397	403
Noordwijkerhout	21	23	25	25	27	30	30
Katwijk	15	16	18	21	22	31	29
Rijnsburg, Valkenburg	13	15	16	16	14	14	18
Leiden e.o.	14	17	20	23	26	28	25
Bollenstreek	26	33	40	54	59	60	64
Elders	27	25	23	26	29	31	34
Totaal	395	432	470	535	564	591	603

Balans per 1 januari 1989

Activa		Passiva	
Kas, bank, giro	35201	Vooruitbet.contributie	94
Te ontvangen rente	1332	Te betalen porto Strand.	41
Voorraad	p.m.	Reserve vogelboek[5]	13000
Overige bezittingen	+p.m.	Reserve onderhoud	6942
		Reserve verbouwing[6]	1000
		Vermogen	+15456
	36533		36533

Balans per 31 december 1989

Activa		Passiva	
Kas, bank, giro	23466	Vooruitbet. contributie	61
Te ontvangen rente	1204	Te betalen kosten vogelboek	4285
Te ontv. subsidie vogelboek[7]	2765	Reserve onderhoud[8]	8942
Te onv. advertentiegelden	850	Reserve bord boulevard[9]	2500
Voorraad vogelboek[10]	3112	Vermogen per 1 januari	15456
Overige voorraad[11]	p.m.	Exploitatiesaldo	+53
Overige bezittingen[12]	+p.m.		
	31397		**31397**

Begroting 1990

Ontvangsten		Uitgaven	
Contributie/donaties	9500	JVNC-exploitatie en onderhoud	1800
Rente[13]	500	JVNC-energie	2300
Strandloper advertenties	2150	JVNC-verzekering	200
Verkoop	1100	JVNC-belasting	190
JVNC-entree	1200	JVNC-perm. tentoonstelling	500
JVNC-speciale avonden	100	JVNC-wiss. tentoonstelling	750
JVNC-consumpties	150	JVNC-bibliotheek	500
JVNC-giften	200	Strandloper druk	3000
JVNC-Stivono	500	Strandloper porti	400
Exploitatietekort	+748	Strandloper diverse	150
		Bestuur	800
		Verzekering	250
		Verg. en activiteiten	1500
		Jeugdclub	500
		Contr. zustervereenigingen	750
		Diversen	750
		Aanschaf	750
		Reserve onderhoud[14]	+1058
	16148		**16148**

J.CH.Veefkind, penningmeester

Noten

1. In deze post is verwerkt de *f* 1000,-, die t.b.v. de verbouwing op de balans van 1 januari 1989 gereserveerd was.
2. In deze post is opgenomen de kosten voor het informatiebord bij de Polder Hoogeweg. Voor dit bord is een gedeeltelijke subsidie ontvangen van het Wereld Natuur Fonds.
3. Voor de laatste maal is dit jaar *f* 2000,- toegevoegd aan de reserve t.b.v. de uitgave van het vogelboek. Zie verder punt 10.
4. Evenals de afgelopen jaren is ook dit jaar weer *f* 2000,- toegevoegd aan de reserve voor groot onderhoud.
5. Zie punt 10.
6. Zie punt 1.
7. Door de provincie is een subsidie van *f* 2765,- toegekend, t.b.v. de uitgave van het vogelboek. Zie ook punt 10.

8. Zie punt 4.
9. Door de RABO-bank is een bedrag van ƒ 2500,- geschonken, t.b.v. een informatiebord aan de Koningin Wilhelmina-boulevard. Dit bord zal in 1990 gerealiseerd worden.
10. De voorraad van het vogelboek is als volgt vastgesteld:

Drukkosten		35079
Reserve op balans 1 januari 1989	13000	
Toevoeging aan reserve 1989	2000	
Subsidie provincie Zuidholland	2765	
Overige giften	686	
	18451	
Kosten vogelboek		16628
Opbrengst verkoop 1989		13516
Voorraad eind 1989		3112

11. De voorraad eind 1989 is moeilijk te waarderen, doch niet van grote omvang; deze is daarom als p.m. opgenomen.
12. De Vereniging bezit, behoudens de bibliotheek en de inventaris van het Jan Verwey Centrum, twee schrijfmachines, een stencilmachine, een inbrandapparaat, een dia-apparaat, geluidsapparatuur, een binoculair en kijkers; alles is p.m. gewaardeerd omdat verkoop niet in de bedoeling ligt.
13. Door het uitbrengen van het vogelboek zijn de spaartegoeden van de Vereniging minder geworden. Daarom is de rente vrij laag begroot.
14. Met deze toevoeging is de reserve voor groot onderhoud op de gewenste grootte van ƒ 10000,- gebracht. Toevoeging aan deze reserve is na 1990 alleen nog nodig indien deze reserve aangesproken is.

Jaarverslag I.V.N. afd. Noordwijk

door Dick Passchier

De eerste drie maanden van 1989 stonden in het teken van de heruitgave van 3 beschreven wandelingen te weten: "De Duindamse Slag", "De Voorjaarswandeling" en de Duitse vertaling van het zomer natuurpad.
De eerste echte aktiviteit die de I.V.N. jaarlijks organiseert is de zo langzamerhand traditioneel geworden strandexcursie. Al even vaststaand start de wandeling op een zondagmiddag om 2 uur met laag water.
Dit alles viel tezamen op 27 maart toen 30 deelnemers naar het strand togen om alles wat er was aangespoeld te leren "ontdekken" onder leiding van natuurgidsen.
De automatisch gestuurde diaprojector zou in 1989 informatie verschaffen over "vogels en hun snavels".
Een tweetal excursies bracht de I.V.N. leden nader tot de winterannuellen en de zang van vele gevleugelde duinbewoners.
Met de jeugdclub van het Jan Verwey Centrum werden nestkasten schoongemaakt en gecontroleerd, verder dialezingen verzorgd en een wijkvereniging werd door het Nieuw Leeuwenhorstbos geleid. Voor de openingsuren van het Jan Verwey Centrum werden de roosters voor de medewerkers(sters) samengesteld en door de meeste I.V.N. leden hieraan actief bijgedragen. Het resterend deel van het voorjaar en zomer had de I.V.N. groep de handen vol aan het rondleiden van veel groepen in het Jan Verwey Centrum. Op kritieke momenten bijgestaan door leden van de Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming. In de herfstvakantie ging alle I.V.N. aandacht naar het herfstnatuurspel in het Leeuwenhorstbos. Hieraan namen meer dan 200 kinderen deel. Over het gehele jaar hebben 4 groepen en 25 klassen na aanmelding een rondleiding buiten de normale openingsuren gekregen in het Jan Verwey Centrum.
Voor de klassen werd het programma veelal gecompleteerd met een spelopdracht in de exposities en onderzoekjes met schelpengruis en braakballen van uilen. Drie groepen brachten ca. 40 volwassenen in het centrum, de vierde groep werd gevormd door de Poolse Nachtegalen met in totaal 50 jongeren en volwassenen. 25 Schoolklassen brachten 652 leerlingen binnen het centrum die er vele leerzame uren hebben doorgebracht.
Veel dank aan allen die hieraan hebben bijgedragen.

Jaarverslag Jeugdnatuurclub

door Jenny Vink

De jeugdclub (9-11 jarigen) telde dit jaar ruim 20 leden en werd verzorgd door 5 vaste personen, waaronder 2 oudere jeugdleden, die met elkaar een programma opstelden met vele activiteiten. Ons seizoen draait mee met de schoolvakanties en loopt van september tot en met juni. De ene week komen we vrijdagavond (7-9 uur) bij elkaar en de week daarop op zaterdagmorgen, zodat we er echt op uit kunnen trekken om van alles waar te nemen. Voor de meer specialistische kennis over bepaalde onderwerpen werden we geholpen door diverse medewerkers van de Vereniging.
In het najaar heeft Udo Hassefras ons over vleermuizen verteld. Trekvogels hebben we waargenomen met o.a. Rien Sluys. Mart Gielen heeft met behulp van dia's een avond verzorgd over paddestoelen en de week daarop zijn we op paddestoelenexcursie geweest. We hebben een kijkje genomen in het waterpompstation waar we precies kregen uitgelegd wat voor weg ons kraanwater aflegt. De kinderen waren ondanks kou en het vroege uur erg enthousiast.
In december zijn we op excursie geweest naar Gert Slager die ons alles vertelde over zijn zoutwateraquarium. Hein Verkade nam ons mee naar de sterren en de planeten en Dick Passchier heeft een boeiend verhaal gehouden over nestkasten.
Als leiding zijn we heel erg blij met deze medewerking vanuit de Vereniging. In het komende seizoen staat er nog veel te gebeuren; o.a. een uitwisseling met de jeugdnatuurclub uit Geldrop.
Vorig jaar mei zijn circa 16 jeugdnatuurclubleden en 4 volwassenen uit Geldrop bij ons te gast geweest. We hebben met hen o.a. een bezoek gebracht aan het vogelasiel en Meyendel. Overnacht en gegeten werd er in het Jan Verwey Natuurcentrum. Het weekeinde was er geslaagd, mede door de hulp die we kregen van partners, ouders en enkele leden van de Vereniging. Nogmaals onze dank.
Als afsluiting van ons seizoen zijn we weer van plan om te gaan roeien op de Nieuwkoopse plassen. Hieronder vindt u nog enkele verslagen van onze natuurclubleden.

We zijn op 10 februari naar de Polder Hoogeweg geweest. Ook hebben we een Bergeend gezien. Het was een koude dag.
We zagen Scholeksters die heen en weer zaten te vliegen, als ze naar ons terug kwamen waren ze zwart en als ze van ons afgingen waren ze wit. Het leken net Kokmeeuwen.
Ze werden verjaagd door ons. Tegelijkertijd kwamen er een stel Kieviten aan. We hebben ook Spreeuwen gezien. Je kon niet zien waar ze naartoe zouden gaan. Ze vlogen uit westen naar het oosten in een groep. Om precies te zijn: Zuid West en West ertussen in, en tussen NoordOost en Oost er tussen in.
We reden met de fiets door de polder. Als we iets zagen stopten we.
Kris ter Horst, Jeugdnatuurwacht Noordwijk.

Quiz-avond
Op vrijdagavond van 7 uur tot 8 uur was er quizavond. We werden in groepjes van 4 verdeeld. Elk kind in elke groep was 1, 2, 3 of 4. Carla, Richard, Debbie en Marjan waren de jury. Debbie stelde vragen over dingen die we gedaan hadden. Eerst werd de vraag gesteld aan de nummers 1 van het groepje. De rest van het groepje mocht meehelpen, maar de nummer 1 moest het zeggen. Als nummer 2, 3 of 4 het zei als die niet aan de beurt was, dan kreeg je geen punt. Bij de volgende vraag moest 2 het zeggen, daarna 3 en dan 4. Ieder groepje moest het tegen een andere leider zeggen en als je het goed had kreeg je een punt. Enkele vragen waren: Noem planeten; Waar broeden over het algemeen ganzen? en Noem 2 eetbare paddestoelen.
Carola Landzaat

Op 22-9-89 gingen we vleermuizen kijken, Udo Hassefras was de speciale gast. Hij vertelde over een "batdetector" en hij liet dia's zien en zo.
Op 3-11-89 was onze speciale gast de heer M. Gielen. We gingen het over paddestoelen houden en we hebben ook weer dia's gekeken. Op 17-11-89 gingen we het hebben over watervervuiling. We namen wit schelpenzand en vuil slootwater we gooiden het water over het schelpenzand en het zand werd groenig. Je kon dus zien dat het vuil water was. Op 1-12-89 hadden we sinterklaasfeest en op 9-12-89 hadden we een zeeakwarium excursie.
Sonno Witjes

BROEDVOGELINVENTARISATIES VAN DUINEN EN LANDGOEDEREN ROND NOORDWIJK IN 1989

samenstelling Dick Hoek

Inleiding

Na de grootscheepse inventarisatieronden van de afgelopen jaren ten behoeve van "Vogels van Noordwijk en omstreken" bleef het broedvogelonderzoek in het afgelopen jaar beperkt tot de duinen en landgoederen. In dit artikel worden de resultaten van vijf gebieden beschreven. De resultaten van de vijf kavels in de Amsterdamse Waterleidingduinen vindt u op blz. 19
Het afgelopen jaar bracht in Noordwest-Europa voor de tweede achtereenvolgende maal een zachte winter met zich mee. Veel standvogels profiteerden hiervan. Soorten als Blauwe Reiger, Graspieper en Winterkoning bereikten dan ook record-dichtheden. De al jaren aanhoudende trend van toename van de struweelsoorten en afname van de bodembroeders in de duinen is voor een aantal soorten al vanaf 1988 niet meer zo duidelijk. De indruk bestaat dat het met soorten als Ringmus en Kuifleeuwerik al jaren slecht gaat. In 1989 is hieraan in de onderzochte kavels geen verbetering gekomen.

In 1986 is van de Nederlandse vogels, die bedreigd worden of voor ons land karakteristiek zijn en bijzondere bescherming nodig hebben, een Rode Lijst opgesteld (Osieck 1986). Op deze lijst staan o.a. Patrijs, Tapuit en Grasmus. Op grond van recente gegevens is deze lijst is in 1989 aangevuld met o.a. Roodborsttapuit en Groene Specht (Osieck 1989). De soorten die op deze lijst (inclusief aanvulling) vermeld staan, zijn in de tabellen met een * aangeduid.

Alle inventarisaties zijn uitgevoerd volgens de landelijk veel toegepaste methode van het Broedvogel Monitoring Project (Van Dijk 1986).
Aan het einde van de tabellen staat de tijd vermeld, die aan het veldwerk is besteed.

1. Koepelduinen.

Dit duingebied van ca. 193 ha was in vier verschillende kavels verdeeld. Het werd onderzocht door drie leden van onze vereniging: Jelle van Dijk, Rien Sluys en Kees Verweij; het gedeelte dat op Katwijks grondgebied ligt werd onderzocht door twee leden van de Katwijkse Vogelwerkgroep: Gijsbert van der Bent en Marcel van Weeghel.
Het gebied bestaat uit de duinen tussen Katwijk en Noordwijk en staat in Noordwijk ook bekend als de Zuidduinen. Het omvat droge duingraslanden met vooral in de zeereep en langs de binnenduinrand laag struweel. In het zuidelijk deel liggen een manege, een groot parkeerterrein, een camping met groenvoorzieningen en enkele beweide cultuurgraslanden.

Het gebied is eerder onderzocht in 1973 en 1984. In vergelijking met 1984 zijn over het algemeen de soorten die aan struwelen en ruigten gebonden zijn flink vooruit gegaan. Dit geldt vooral voor Grasmus, Nachtegaal Merel en Fitis. Een uitzondering vormt de Winterkoning: deze liep terug van zes naar drie territoria. Wanneer we echter de verspreiding van de territoria van 1984 en 1989 met elkaar vergelijken valt het volgende op.

De Winterkoning kwam in 1984 uitsluitend voor langs de binnenduinrand, vooral op de oostgrens met de beplantingen van de v.d. Bergh-stichting. In 1989 broedden twee van de drie Winterkoningen in de zeereep. Mogelijk vormt dit ook een verklaring voor de "achteruitgang" van de soort en zijn de grensgevallen van 1984 in 1989 niet meegeteld.

Er werden verschillende nieuwe soorten vastgesteld: o.a. Bergeend, Nachtegaal, Sprinkhaanrietzanger, Bosrietzanger en Vlaamse Gaai. In 1987 werd een eerste broedgeval van de Nachtegaal vastgesteld en in 1988 werden er al vier territoria gevonden.
Van de Stormmeeuw werd in mei een exemplaar met nestmateriaal waargenomen. Er werd echter geen nest gevonden.

In dit gebied broeden vier soorten die op deze Rode Lijst staan (tabel 1).

Tabel 1: Broedvogels van de Rode Lijst in de Koepelduinen in 1973, 1984 en 1989.

Soort	1973	1984	1989
*Patrijs	≤5-7	3	10
*Roodborsttapuit	11	6	6
*Tapuit	10	9	9
*Grasmus	≤7-9	19	35

Patrijs en Grasmus zijn sterk vooruitgegaan. De vooruitgang van de Grasmus is in de betreffende periode ook in andere duingebieden vastgesteld. Bij de Patrijs speelt mogelijk het intensievere onderzoek in 1989 t.o.v. 1984 een rol.

Tabel 2: Broedvogels van de Koepelduinen in 1984 en 1989.

Soort	1984	1989
Bergeend	-	2
Wilde Eend	6	4
*Patrijs	3	10
Fazant	3	10
Scholekster	1	1
Wulp	1	1
Stormmeeuw	-	1?
Houtduif	2	6
Koekoek	3	7
Kuifleeuwerik	1-2	-
Veldleeuwerik	28	26
Graspieper	24	38
Winterkoning	6	3
Heggemus	34	34
Nachtegaal	-	6
*Roodborsttapuit	6	6
*Tapuit	9	9
Merel	7	16
Sprinkhaanrietzanger	-	2
Bosrietzanger	-	3
Braamsluiper	1	1
*Grasmus	19	35
Zwartkop	-	1
Tjiftjaf	-	1
Fitis	14	30
Koolmees	3	3
Vlaamse Gaai	-	1
Ekster	8	5
Huismus	6	-
Ringmus	1	-
Putter	1	-
Kneu	36	43

Inventarisatietijd: 1984: 49 uur, 1989: 74 uur.

2. Noordduinen west

Grootte: 53 ha. Onderzoekers: Arie Cramer en Jan Glasbergen.
Voor het zesde achtereenvolgende jaar werd deze kavel via de BMP-methode onderzocht. Het gebied bestaat voornamelijk uit duingraslanden, struweel en laag, aangeplant loofhout. Plaatselijk is nog een restant naaldhout aanwezig.

In vergelijking met de voorgaande jaren zijn enkele opvallende verschuivingen te constateren. In de eerste plaats is de Winterkoning talrijker dan ooit; van 0-1 territorium in de periode 1984-88 tot 8 territoria in 1989! Het ligt voor de hand dit toe te schrijven aan de bijzonder zachte winter in combinatie met de toename van struweel in het gebied. Ook de Graspieper is het afgelopen jaar spectaculair toegenomen. Dit is een soort die koudeslachtoffer kan worden wanneer het strenge winterweer zich tot in het overwinteringsgebied (Groot-Brittannië en Zuid-Europa) uitstrekt.

Ook dit jaar was er weer een vossenburcht in de zeereep; er werden vier jongen gezien. Eén maal werd een Ree waargenomen.

Tabel 3: Broedvogels van de Noordduinen-west in de periode 1984-89

Soort	'84	'85	'86	'87	'88	'89
Bergeend	-	-	-	1	1	1
Wilde Eend	1	1	2	2	1	1
Torenvalk	1	-	-	-	-	-
*Patrijs	2	4	3	3	2	3
Fazant	1	2	2	1	1	1
Kievit	1	-	-	-	-	-
Wulp	2	1	1	1	1	1
Houtduif	10	13	14	9	7	7
Tortelduif	3	1	3	1	1	3
Koekoek	2	3	2	2	3	2
Veldleeuwerik	15	16	14	12	12	13
Boompieper	-	-	1	-	-	-
Graspieper	12	7	7	6	9	18
Winterkoning	-	1	1	-	1	8
Heggemus	20	19	25	24	27	17
Roodborst	1	-	-	-	-	-
Nachtegaal	6	9	14	16	13	11
*Roodborsttauit	1	-	-	-	-	-
*Tapuit	5	4	6	6	7	9
Merel	5	5	5	3	5	6
Sprinkhaanriet-zanger	-	1	2	1	1	1
Bosrietzanger	1	-	-	1	-	-
Braamsluiper	-	3	2	2	1	2
*Grasmus	15	15	11	17	21	15
Fitis	21	14	13	16	24	22
Koolmees	2	3	1	3	3	1
Vlaamse Gaai	1	1	1	1	1	1
Ekster	5	7	7	8	8	8
Zwarte Kraai	-	2	2	2	2	1
Ringmus	-	1	2	3?	-	1
Kneu	35	30	25	14	12	12
Inventarisatie-tijd in uren	35	32	33	33	33	36

3. Noordduinen oost

Inventarisatie: Jelle van Dijk. Grootte: ca. 32 ha.
Deze nieuwe BMP-kavel werd dit jaar voor het eerst onderzocht. Met opzet is niet gekozen voor een kavel die in de jarenlange inventarisaties van de totale Noordduinen werden onderzocht, omdat deze kavels zich over verschillende biotopen uitstrekten (van de zeereep tot aan de binnenduinrand). Van de jaren 1982-

83 zijn de toen vastgestelde territoria op kaart gezet, zodat toch een globale vergelijking mogelijk is.
Het gebied bestaat vrijwel geheel uit bos: naaldbos en wat loofbos (vooral langs de binnenduinrand) met plaatselijk open plekken en struweel. Het ligt in de bedoeling om deze kavel over een reeks van jaren te onderzoeken.

Een uitgesproken vertegenwoordiger van het naaldbos, de Kuifmees, broedt nog steeds in de "dennen", ook al wordt de oppervlakte hiervan nog steeds langzamerhand kleiner.

De Zwarte Specht hakte evenals in verschillende voorgaande jaren enkele holen, maar wist ook nu geen broedsel groot te brengen. Waarschijnlijk is de concurrentie met Kauwen hiervan de oorzaak.
Net buiten de kavel werd een broedgeval van de Boomvalk vastgesteld. Ook de Groene Specht broedde buiten de kavel: op de nabijgelegen golfbanen en in het Piet Florisdal werd de soort regelmatig gezien.
In vergelijking met 1983 zijn enkele soorten duidelijk toegenomen. Dit zijn o.a.: Roodborst(van ca. negen naar 21), Nachtegaal (broedde in 1983 nog niet in het gebied), Glanskop (van één naar drie) en Vink (van drie naar acht territoria).

Tabel 4: Broedvogels van de Noordduinen-oost in 1989.

Soort	Aantal	Soort	Aantal
Fazant	2	Tuinfluiter	1
Holenduif	1	Zwartkop	5
Houtduif	9	Tjiftjaf	11
Tortelduif	1	Fitis	10
Zwarte Specht	1	Glanskop	3
Grote Bonte specht	1	Kuifmees	2
Boompieper	5	Pimpelmees	2
Winterkoning	13	Koolmees	4
Heggemus	2	Boomkruiper	4
Roodborst	21	Vlaamse Gaai	3
Nachtegaal	4	Ekster	2
Merel	9	Zwarte Kraai	1
Zanglijster	1	Vink	8
Grote Lijster	2	Groenling	1

Inventarisatietijd: 19 uur.

4. Nieuw-Leeuwenhorst

Inventarisatie: Dick Hoek en Menco Wiersema. Grootte: ca. 15 ha.
Voor het zesde achtereenvolgende jaar werd dit terrein volgens de BMP-methode onderzocht.
Het terrein omvat het oudste gedeelte van Nieuw-Leeuwenhorst. De talrijke, eeuwenoude Beuken en Zomereiken zijn bijzonder rijk aan holten; bovendien zijn er veel nestkasten geplaatst. Voorts zijn aanwezig: uitgegroeid eikehakhout, enkele oude naaldbomen, grasveldjes, ruigten en een kleine waterpartij.

Twee soorten keerden na een lange tijd van afwezigheid weer terug: Blauwe Reiger en Grote Lijster. Een nieuwe broedvogel was de Sperwer. Van de Blauwe Reiger mislukte een eerste poging, de tweede leverde wel jongen op. Ook de Bosuil wist drie jongen groot te brengen. Opvallend is het geheel verdwijnen van de Ringmus. De soort werd niet eenmaal waargenomen.

Van de zoogdieren werden Mol, Konijn, Vos en Ree waargenomen. Buiten de broedvogels werden ondermeer gezien: een paar Canadese Ganzen, Buizerd, Torenvalk en een paartje Slobeenden. Twee Fluiters lieten zich slechts op doortrek zien. Een late Kramsvogel werd nog op 3 mei gesignaleerd. Vroeg in het voorjaar werd in de avondschemering tijdens twee bezoeken de aandacht getrokken door een overvliegende, baltsende Houtsnip. Later in het seizoen werd de soort niet meer gezien; het is niet uitgesloten dat de soort in het aangrenzende terrein heeft gebroed.

Tabel 5: Broedvogels van een gedeelte van Nieuw-Leeuwenhorst in de periode 1984-1989.

Soort	'84	'85	'86	'87	'88	'89
Blauwe Reiger	-	-	-	-	-	1
Wilde Eend	3	5	6	5	5	9
Sperwer	-	-	-	-	-	1
Torenvalk	1	1	1	1	0-1	-
Fazant	1	2	2	2	2	3
Waterhoen	2	1	1	1	1	2
Meerkoet	-	2	1	2	2	-
Houtsnip	1	-	-	-	-	-
Holenduif	4	7	6	7	8	7
Houtduif	20	15	16	15	12	12
Turkse Tortel	2	1	2	2	2	2
Tortelduif	5	5	6	6	4	1
Koekoek	1	1	-	1	1	-
Bosuil	1	1	1	1	1	1
Ransuil	-	-	1	-	-	-
Groene specht	2	2	2	2	2	2
Grote Bonte Specht	7	7	7	6	5	5
Kleine Bonte Specht	2	-	-	-	-	-
Winterkoning	17	17	12	16	21	26
Heggemus	9	8	5	5	2	4
Roodborst	16	19	20	14	20	19
Nachtegaal	-	-	1	3	2	2
Merel	19	17	18	14	15	17
Zanglijster	4	4	5	5	4	4
Grote Lijster	-	-	-	-	-	1
Bosrietzanger	1	2	1	1	-	1
Grasmus	-	-	1	1	-	1
Tuinfluiter	2	4	5	7	8	5
Zwartkop	9	11	9	7	8	9
Fluiter	-	-	-	2	4	-
Tjiftjaf	12	10	9	10	11	10
Fitis	13	10	8	7	6	5

Grauwe Vliegenvanger	1	3	-	4	1	3
Staartmees	-	-	1	-	-	-
Glanskop	3	2	4	5	4	4
Matkop	1	1	-	-	-	-
Pimpelmees	20	22	15	21	18	15
Koolmees	35	34	31	26	25	22
Boomklever	2	1	-	2	1	-
Boomkruiper	5	7	6	5	5	6
Wielewaal	-	-	-	-	1	-
Vlaamse Gaai	4	3	3	3	4	3
Ekster	2	2	2	2	2	3
Kauw	25	25	20	20-25	20	30
Zwarte Kraai	2	1	2	2	1	2
Spreeuw	22	20	12	15	5	10
Huismus	1	3	1	1	1	-
Ringmus	16	8	2	2	2	-
Vink	2	4	2	4	5	4
Groenling	1	4	1	1	1	-
Inventarisatietijd in uren	25	25	20	20	18	30

5. Offem

Grootte: ca. 32 ha. Inventarisatie: Hein Verkade en Jelle van Dijk.

Voor het 18e achtereenvolgende jaar werd Offem onderzocht. De begroeiing van het landgoed komt overeen met die van Nieuw-Leeuwenhorst. Helaas zijn vergelijkingen in de tijd vooral met de eerste jaren maar voor een beperkt aantal soorten (o.a. Blauwe Reiger, Meerkoet, Holenduif en Winterkoning) mogelijk, omdat toen op een andere manier geïnventariseerd werd. De laatste jaren gebeurt dit echter volgens de BMP-methode. Daarom zijn slechts de afgelopen vijf jaar in de tabel weergegeven. Ook bij deze vergelijking moet echter wel rekening worden gehouden met de tijd, die aan het inventariseren werd besteed. Deze wisselt per jaar nogal. Nieuw was het broedgeval van de Gierzwaluw, die nestelde onder het dak van een huis langs de Woensdagse Watering. Veel soorten bereikten dit jaar record-dichtheden. Dit zal voor een deel te danken zijn aan de intensievere inventarisatie en het grotere aantal vroege ochtendbezoeken. Bij soorten als Blauwe Reiger en Winterkoning spelen ongetwijfeld de twee afgelopen zachte winters een belangrijke rol. Buiten de broedvogels werden ondermeer waargenomen: twee Fluiters (21 mei) een Buizerd (31 maart en 8 april), een Wielewaal (21 mei) en een paartje Nijlganzen.

Tabel 6: Broedvogels van Offem in de periode 1984-89.

Soort	'84	'85	'86	'87	'88	'89
Fuut	2	1	1	3	-	-
Blauwe Reiger	15	22	18	21	21	28
Wilde Eend	5-10	5-10	14	15	9	7
Torenvalk	1-2	1	1?	-	-	-
Fazant	2	2	2	3	3	4
Waterhoen	5	1-3	2-4	4	2	5
Meerkoet	-	-	1	-	3	5
Holenduif	5	3-4	4	7	6	10
Houtduif	20-25	20	+	15	19	32
Turkse Tortel	4	3	3	1-2	2	1
Tortelduif	3	4	-	1	1	2
Bosuil	1	1	1	1	1	1
Gierzwaluw	-	-	-	-	-	1
*Groene Specht	2-3	1	-	1	-	1
Grote Bonte Specht	2-3	2-3	4	3	4	4
Zwarte Specht	1?	-	-	-	-	-
Winterkoning	23	14	15	19	23	31
Heggemus	6	7	5	4	3	5
Roodborst	10	9	17	17	12	24
Merel	19	12-15	12	18	16	36
Zanglijster	3	1	3	5	5	7
Tuinfluiter	4	-	-	5	5	7
Zwartkop	6	7	7	6	6	10
Tjiftjaf	12	9	8	10	11	17
Fitis	8	6	8	10	7	8
Grauwe Vliegenvanger	-	-	-	1	-	1
Staartmees	2	-	2	-	1	2
Glanskop	-	0-1	-	1	-	1
Pimpelmees	15	12	4	16	13	16
Koolmees	35	33	15	33	23	27
Boomklever	-	1	1?	2	1	1
Boomkruiper	6	6	7	4	5	6
Wielewaal	1?	-	-	-	-	-
Vlaamse Gaai	2-4	2-3	3-4	3	2	4
Ekster	2	1	1	1	1	1
Kauw	12-15	15-20	20	15-20	7	12
Zwarte Kraai	-	1-2	1	1	1	3
Spreeuw	15	10	25	15	+	14
Huismus	8	5	7-9	+	+	+
Vink	2	-	-	2	2	1
Groenling	3	0-2	0-2	2	2	2
Nijlgans	1?	-	-	-	-	-
Inventarisatietijd in uren	24	10,5	18	21	21	28,5

+ aanwezig als broedvogel, aantal niet bekend

Tabel 7. Vergelijking van de broedvogeldichtheden en het percentage Rode Lijstsoorten in 1989 van vijf verschillende kavels.

Kavel	Dichtheid per 10 hectare	Percentage Rode-lijstsoorten
Koepelduinen	20	20
Noordduinen west	31	16
Noordduinen oost	40	0
Nieuw-Leeuwenhorst	151	1
Offem	107	0

Uit deze vergelijking blijkt dat de kavels Nieuw-Leeuwenhorst en Offem de hoogste dichtheid aan broedvogels bezitten, maar soorten van de Rode Lijst schaars zijn. In de kavels van de duinen met voornamelijk duingrasland en struweel zijn de dichtheden aan broedvogels betrekkelijk laag, maar broeden wel veel Rode Lijst-soorten. In de kavel met voornamelijk naaldbos ontbreken Rode Lijst-soorten, terwijl de dichtheid aan broedvogels matig is.

Literatuur

* Dijk J. van & Hoek D.M. 1989. Vogels van Noordwijk en Omstreken. Noordwijk.

* Dijk A.J. van. 1986. Broedvogel-Monitoring Project. Handleiding. SOVON, Arnhem.

* Osieck E.R. 1986. Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland. Zeist.

* Osieck E. 1989. Steeds meer of minder vogels in Nederland? Vogels 54: 254-257.

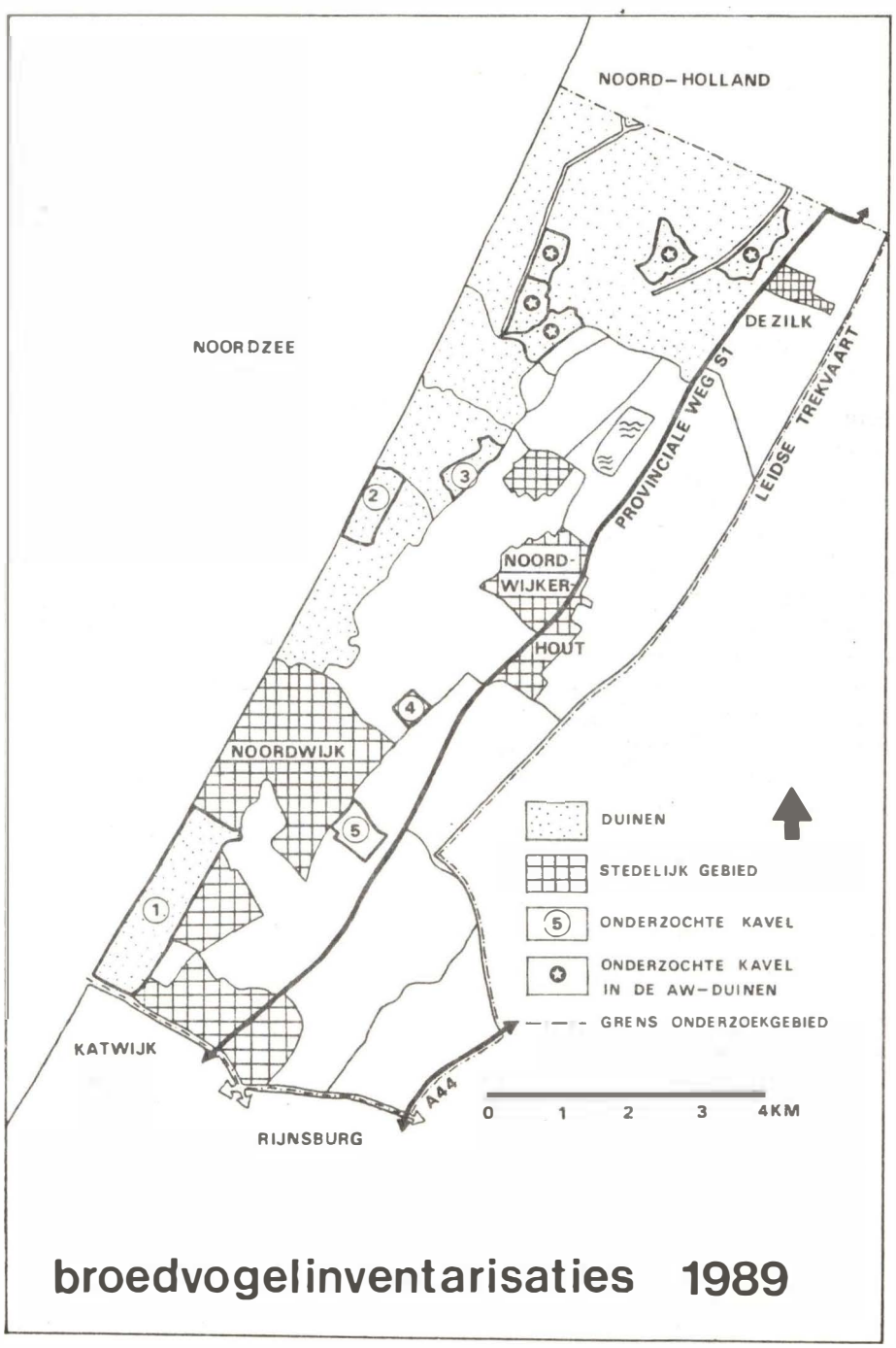

Broedvogelinventarisaties in de Amsterdamse Waterleidingduinen in 1989

samenstelling Rien Sluys en Ees Aartse

GIJS KOKKIESHOEK

(geïnventariseerd door E. Aartse)

Terreinomschrijving:
Het geïnventariseerde gebied wordt in het noorden begrensd door de Halfwegse Slag, in het oosten door het rijwielpad, in het zuiden door de Langevelderslag en in het westen door de Houtweg. Het terrein heeft een oppervlakte van circa 47 ha. waarvan:
circa 7 ha. duinberkenbos
circa 15 ha. duindoorn/vlierstruweel
circa 5 ha. stuifzand en stuifplekken
circa 20 ha. open duin met Duinriet, Zandzegge en Helm.
Volgens het beheersplan wordt een beperkte verstuiving toegelaten.
Het terrein is erg geaccidenteerd. Vanaf de Langevelderberg (27 m + NAP) loopt het terrein glooiend af naar de Langevelderslag en de Halfwegse Slag. Paden komen in het terrein niet meer voor. De oude voerbanen zijn thans geheel dichtgegroeid. De Rozendel is nauwelijks meer begaanbaar.

Tabel 1. Broedgevallen Gijs Kokkieshoek

Soort	1986	1987	1988	1989
Bergeend	-	-	-	1
Patrijs	1	1	1	-
Fazant	3	3	3	3
Scholekster	-	-	-	1
Wulp	2	2	-	1
Houtduif	16	14	12	9
Tortelduif	2	2	2	2
Koekoek	1	1	1	1
Boomleeuwerik	1	1	1	2
Boompieper	5	3	3	3
Graspieper	1	-	2	2
Winterkoning	3	3	4	6
Heggemus	18	19	16	18
Roodborst	1	-	-	2
Nachtegaal	15	16	14	10
Roodborsttapuit	1	1	1	2
Tapuit	8	12	11	10
Merel	8	8	8	10
Zanglijster	1	1	1	1
Sprinkhaanrietzanger	3	3	4	3
Braamsluiper	1	2	2	3
Grasmus	12	11	10	11
Zwartkop	2	1	2	1
Tjiftjaf	1	-	1	2
Fitis	23	24	26	20
Pimpelmees	1	1	-	-
Koolmees	6	7	4	3
Vlaamse Gaai	2	2	2	1
Ekster	9	10	7	5
Ringmus	4	2	-	1
Kneu	11	9	8	6
Geelgors	-	1	-	-
Totaal soorten	30	26	25	29

BOEVELD-WEST

(geïnventariseerd door B. Heethuis)

Terreinomschrijving:
Het geïnventariseerde gebied wordt in het Noorden begrensd door het Finnlayweggetje, in het oosten door de Houtweg en een stukje onverhard wandelpad, in het zuiden door het raster langs de Langevelderslag en in het westen door het Van Limburg Stirumkanaal.
Het onderzochte gebied kan men grofweg in twee delen verdelen. Het zuidelijke deel wordt grotendeels bepaald door een vrij kaal duinenplateau met toppen van 18 m. Het noordelijke deel is voorzien van struwelen.
De oppervlakte bedraagt circa 40 ha.
De recreatiedruk is er, mede als gevolg van de dichtbij gelegen ingang, erg groot.

Tabel 2. Broedgevallen Boeveld-West

Soort	1986	1987	1988	1989
Fazant	3	2	1	1
Houtduif	4	3	3	4
Tortelduif	1	1	1	1
Koekoek	1	1	1	1
Boompieper	1	2	2	2
Graspieper	1	1	2	2
Winterkoning	2	3	5	8
Heggemus	15	14	15	16
Roodborst	1	1	1	2
Nachtegaal	8	11	7	9
Roodborsttapuit	4	3	4	4

Tapuit	4	3	2	2
Merel	2	3	5	6
Sprinkhaanrietzanger	2	2	2	2
Bosrietzanger	1	1	1	1
Braamsluiper	2	2	1	1
Grasmus	14	15	14	12
Tjiftjaf	-	-	2	1
Fitis	19	19	21	20
Glanskop	1	1	-	-
Pimpelmees	1	1	1	-
Koolmees	4	2	4	3
Vlaamse Gaai	1	-	-	2
Ekster	2	2	4	4
Zwarte Kraai	1	1	1	1
Kneu	4	3	4	3
Totaal aantal soorten	25	24	24	24

WOLFSVELD-WEST

(geïnventariseerd door R.Sluys)

Terreinomschrijving:
Het terrein wordt in het noorden begrensd door de Ruigenhoeker Schulpweg, in het oosten door het Finnlayweggetje en in het verlengde daarvan door een denkbeeldige lijn over de Kop van het Ronde Vlak en rechts langs het Spejendel, in het zuiden door het Finnlayweggetje en in het westen door het Van Limburg Stirumkanaal.
Het terrein heeft een oppervlakte van ongeveer 35 ha., waarin 5 delen n.l. Lange Vlak, Spejendel, Abelendel, Biezenvlakje en Ronde Vlak grotendeels bestaan uit Meidoorn, Liguster, Berk, Zomereik, Kardinaalsmuts, Vlier en Duindoorn.

Tabel 3. Broedgevallen Wolfsveld-West

Soort	1986	1987	1988	1989
Wilde Eend	-	-	-	1
Fazant	4	3	3	3
Houtduif	7	5	7	9
Turteldуif	2	1	1	1
Koekoek	1	1	1	1
Boomleeuwerik	-	-	-	1
Boompieper	4	4	5	6
Graspieper	-	-	1	1
Winterkoning	1	3	5	10
Heggemus	14	16	13	16
Nachtegaal	11	13	13	16
Roodborsttapuit	2	1	2	2
Tapuit	-	1	-	-
Merel	6	5	4	5
Zanglijster	-	1	-	2
Sprinkhaanrietzanger	5	4	2	5
Braamsluiper	3	4	2	2
Grasmus	14	18	22	25
Tuinfluiter	-	-	1	-
Zwartkop	-	2	-	1
Tjiftjaf	1	-	-	2
Fitis	19	18	16	26
Pimpelmees	2	-	1	1
Koolmees	6	5	3	8
Vlaamse Gaai	3	2	1	1
Ekster	6	3	4	3
Kneu	4	1	1	4
Totaal aantal soorten	20	21	21	25

WESTHOEK EN HAASVELDERBEKEN

(geïnventariseerd door J. van Saase, Th.van Trigt en W. van Leeuwen)

Terreinomschrijving:
Het terrein wordt in het noorden begrensd door de Nieuwe Haasvelderweg of Heiweg, in het oosten door de slag van de Westhoek, in het zuiden door de Starrenbroekerweg en in het westen door de Haasvelder Klugtweg. Midden door het gebied loopt de Scheidingsbaan, een smal voetpad langs een voormalige eigendoms- en jachtgrens waarop nog oude grensstenen voorkomen met het monogram van mr. Jan Six (1668-1750), een van de eerste eigenaren van dit gebied na de grote verkoop van domeingronden. Ten oosten van de scheidingsbaan ligt de Westhoek, vroeger behorend tot het jachtveld "Paardenkerkhof".
Het terrein is niet sterk geaccidenteerd. De Trapjesberg is met ruim 16 meter + NAP de hoogste duintop.In de omgeving van het Haasveld (oorspronkelijk Haags-Veld) zijn nog vele sporen aanwezig van een vroegere landbouwvestiging, zoals oude teelthoeken (=duinkrochten) en weitjes, droge wateringen, greppels en oude beekbeddingen.

Tabel 4. Broedgevallen Westhoek/Haasvelderbeken

Soort	1986	1987	1988	1989
Fazant	8	7	7	10
Kievit	-	-	1	-
Wulp	1	1	-	-
Houtduif	8	10	16	5
Turteldуif	2	2	3	1
Koekoek	2	2	2	3
Bosuil	-	1	-	-
Groene Specht	1	-	1	-
Boompieper	14	9	9	10
Winterkoning	3	7	9	16
Heggemus	11	15	21	17
Roodborst	1	1	1	3
Nachtegaal	14	15	12	13
Gekraagde Roodstaart	2	2	2	1
Paapje	6	6	7	5
Roodborsttapuit	1	1	2	2

Tapuit	3	1	1	-
Merel	4	3	6	5
Zanglijster	-	1	1	1
Sprinkhaanrietzanger	6	12	10	17
Braamsluiper	4	3	6	6
Grasmus	12	14	18	26
Tuinfluiter	1	-	-	-
Zwartkop	1	-	2	-
Tjiftjaf	-	-	4	3
Fitis	47	44	51	46
Staartmees	2	-	-	-
Glanskop	1	1	-	-
Pimpelmees	2	2	2	3
Koolmees	7	7	14	18
Vlaamse Gaai	1	2	3	2
Ekster	3	5	7	7
Zwarte Kraai	2	2	1	-
Ringmus	-	1	1	-
Vink	-	1	-	-
Kneu	11	12	7	8
Barmsijs	-	-	1	-
Totaal aantal soorten	30	29	31	24

HOEKGATTERDUIN

(geïnventariseerd door W. Baalbergen en H. Veefkind)

Terreinomschrijving:
Het onderzochte gebied is c. 50 ha groot. In het noorden en oosten wordt het terrein begrensd door de Hoekgatterweg, in het zuiden door de Zilkerslag (Joppeweg) en in het westen door het Oosterkanaal.
Door het gebied lopen enkele zandpaden. Het gebied kenmerkt zich door een rug van vrij kale duinen met veel stuifgaten. We vinden verspreid over het terrein enkele bosjes van voornamelijk eikehakhout zoals b.v. het Amerikaanse Bosje. Langs het Oosterkanaal vinden we enkele bosjes van de Oostenrijkse den.

Tabel 5. Broedgevallen Hoekgatterduin

Soort	1986	1987	1988	1989
Wilde Eend	-	-	4	3
Fazant	6	3	4	6
Houtsnip	-	-	1	-
Wulp	-	-	1	-
Houtduif	4	3	7	7
Tortelduif	-	1	1	1
Koekoek	1	1	1	1
Groene Specht	2	2	2	2
Grote Bonte Specht	1	3	3	-
Boomleeuwerik	1	1	-	1
Veldleeuwerik	1	1	-	-
Boompieper	7	8	9	9
Graspieper	-	1	-	1
Witte Kwikstaart	1	-	-	-
Winterkoning	1	2	4	6
Heggemus	8	7	7	15
Roodborst	4	3	2	4
Nachtegaal	8	9	12	9
Gekraagde Roodstaart	1	3	3	5
Roodborsttapuit	-	1	-	-
Tapuit	2	1	1	1
Merel	4	5	6	6
Zanglijster	1	1	-	2
Sprinkhaanrietzanger	-	3	1	3
Braamsluiper	-	1	2	2
Grasmus	4	5	10	16
Tuinfluiter	2	1	2	1
Zwartkop	1	-	-	-
Tjiftjaf	-	1	2	4
Fitis	21	23	28	30
Staartmees	1	1	-	2
Glanskop	1	-	-	-
Pimpelmees	4	2	3	3
Koolmees	8	7	8	11
Wielewaal	-	-	1	-
Vlaamse Gaai	3	2	2	4
Ekster	4	5	6	7
Ringmus	-	-	1	-
Vink	-	-	2	2
Kneu	2	1	3	2
Barmsijs	1	1	1	-
Geelgors	-	1	-	-
Totaal aantal soorten	29	33	32	31

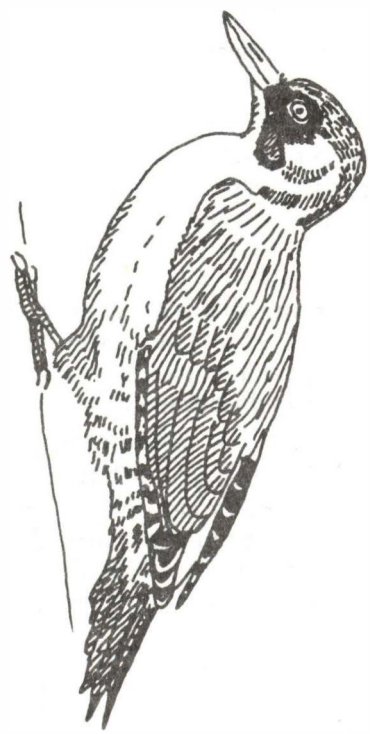

Tabel 6. Vastgesteld aantal broedgevallen kavels 1 t/m 5

Soort	1986	1987	1988	1989
Bergeend	-	-	-	1
Wilde Eend	-	-	4	4
Patrijs	1	1	1	-
Fazant	24	18	19	23
Scholekster	-	-	-	1
Kievit	-	-	1	-
Houtsnip	-	-	1	-
Wulp	3	3	1	1
Houtduif	39	35	45	34
Tortelduif	7	11	8	6
Koekoek	6	6	6	7
Bosuil	-	1	-	-
Groene Specht	3	2	3	2
Grote Bonte Specht	1	3	3	-
Boomleeuwerik	2	2	1	4
Veldleeuwerik	1	1	-	-
Boompieper	31	26	29	30
Graspieper	2	2	5	6
Witte Kwikstaart	1	-	-	-
Winterkoning	10	18	27	46
Heggemus	66	71	72	82
Roodborst	7	5	4	11
Nachtegaal	56	64	58	57
Gekraagde Roodstaart	3	4	4	6
Paapje	6	6	7	5
Roodborsttapuit	8	7	9	8
Tapuit	17	18	15	13
Merel	24	24	29	32
Zanglijster	2	4	2	6
Sprinkhaanrietzanger	16	24	19	30
Bosrietzanger	1	1	1	1
Braamsluiper	10	12	13	14
Grasmus	56	63	74	90
Tuinfluiter	3	1	3	1
Zwartkop	4	3	4	2
Tjiftjaf	2	1	9	11
Fitis	129	128	142	142
Staartmees	3	1	-	2
Glanskop	3	2	-	-
Pimpelmees	10	6	7	7
Koolmees	29	28	33	43
Wielewaal	-	-	1	-
Vlaamse Gaai	10	8	8	10
Ekster	24	25	28	26
Zwarte Kraai	3	3	2	1
Ringmus	4	3	2	1
Vink	-	1	2	2
Kneu	32	26	23	23
Barmsijs	1	1	2	-
Geelgors	1	1	-	-
Aantal soorten	42	43	42	39

Vogelcursus

door Jelle van Dijk

Zoals al eerder werd aangekondigd zal er binnenkort weer een vogelcursus gehouden worden. De cursus zal bestaan uit twee cursusavonden en twee excursies. Het onderwerp is:
VOGELS IN HUN DOMEIN
De eerste cursusavond is gepland op dinsdag 3 april, aanvang 20.00 u in het Jan Verwey Natuurcentrum. Hein Verkade zal het op die avond hebben over de broedvogels van de landgoedbossen.

De excursie die hierop aansluit wordt gehouden op zaterdag 7 april, aanvang 07.30 u bij de ingang van Nieuw-Leeuwenhorst aan de Gooweg.
De tweede cursusavond zal zijn op dinsdagavond 1 mei, aanvang 20.00 u in het Jan Verwey Natuurcentrum. Jelle van Dijk behandelt dan de broedvogels van de duinen.
De bijbehorende excursie vindt plaats op zaterdag 5 mei, aanvang 07.00 u bij de parkeerplaats aan de Duindamseslag.
Na afloop van beide excursies vindt in het Jan Verwey Natuurcentrum, onder het genot van een kop koffie, een nabespreking plaats.
Op de cursusavonden zullen de bekendste broedvogels van de bossen en de duinen besproken worden. De nadruk ligt hierbij niet op het herkennen van de diverse vogelsoorten, al zal daar wel iets over gezegd worden. Bij deze cursus willen wij het vooral hebben over het domein, de woonplaats, van de vogels. Welke factoren bepalen de verspreiding van de Roodborst in het bos en waarom is de Grasmus in bepaalde duingebieden zo talrijk?
De excursies sluiten aan bij hetgeen op de cursusavond besproken is. Op de excursies zal elke deelnemer een kaartje van het gebied krijgen waarop de waargenomen vogels kunnen worden aangetekend. Bij de nabespreking kan dan aan de hand van de ingevulde kaartjes nog iets over de verspreiding worden aangestipt.

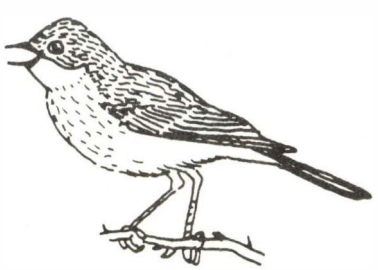

Voor deze cursus moet u zich van te voren opgeven!
Het cursuspakket bestaat namelijk uit een aantal informatiebladen en een **casettebandje** waarop de zang van de te bespreken vogels is opgenomen. Het cursusgeld bedraagt voor leden ƒ10,- en voor niet-leden ƒ15,-. Op de eerste cursusavond zal het lesgeld geïnd worden.

U kunt zich opgeven bij de cursusleiders. Dit kan op de jaarvergadering en ook per telefoon. In verband met het maken van de bandjes met zangvogelgeluiden, verwachten wij uw aanmelding voor 31 maart.
Aanmelding bij:Jelle van Dijk, tel. 01719-10833
Hein Verkade, tel. 01719-18865

Overzicht van de bescherming van de padden in 1989

door C.M.J.Verweij

Evenals in voorgaande jaren heeft wederom een groot aantal leden van de vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming en van de Noordwijkse afdeling van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie in 1989 enthousiast meegewerkt aan het redden van de padden tijdens de paartrek. Deze paartrek vindt voornamelijk plaats ten noorden van Noordwijk langs de Kapellenboslaan en de Vogelaardreef in het Langeveld.
De paddenbescherming vond plaats in de periode van 12 maart tot en met 22 april 1989. Iedere avond werd het gehele traject van circa 2,5 km. gecontroleerd op de aanwezigheid van padden. In het algemeen wordt bij een trek van 100 padden of meer het gehele traject afgesloten voor alle verkeer. Worden er minder padden waargenomen dan wordt volstaan met het oprapen en overzetten van de dieren.
Door de zachte winter begonnen tot ieders verrassing de padden ongeveer twee weken eerder te trekken dan werd verwacht. Dit hield in, dat alle benodigde voorzieningen heel snel in orde moesten worden gebracht en dat in allerijl extra paddenrapers moesten worden gevonden. Het telwerk liep ook niet zoals dat zou moeten gebeuren, maar naar schatting zijn rond begin maart verreweg de meeste padden overgetrokken.Gedacht wordt hierbij aan enkele duizenden. In de maand maart werden er verder nog bijna 500 padden met de hand overgezet. Ongeveer 400 werden er helaas nog dood op de weg aangetroffen, geraakt door de wielen van auto's. Behalve een aantal malen aan het einde van de maand februari en in het begin van de maand maart werd er naderhand nog slechts driemaal afgezet en wel op 19 maart, 27 maart en 11 april. Tijdens de avonden, waarop de beide bovengenoemde wegen voor het verkeer werden afgesloten, was de weg soms bezaaid met padden, die al dan niet reeds gepaard een goed heenkomen trachtten te vinden in

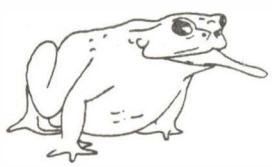

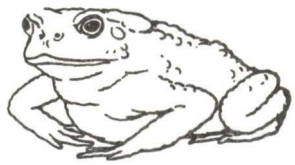

de sloot aan de overzijde van de weg om daar de eieren af te zetten en te bevruchten.
Het trekseizoen was tamelijk droog, zodat de trek zich voornamelijk concentreerde op enkele natte nachten in het begin van het trekseizoen. De gemiddelde nachttemperatuur was zelfs 1,5 graden hoger dan in het voorgaande jaar (7,5graden). Ook nu weer vormden een nat wegdek, liefst nog bij regen, en een nachttemperatuur van minimaal 7 graden geschikte trekvoorwaarden. Doordat, zoals reeds werd opgemerkt, de reddingsoperatie in het begin wat chaotisch verliep, kan het nauwkeurig aantal padden, dat de wegen heeft gekruist, slechts heel voorzichtig worden geschat. Gedacht wordt aan een aantal van tegen de 10.000.
Naast de padden werden er nog andere dieren aangetroffen, zoals 17 Groene kikkers, 2 Bruine kikkers, 1 Rugstreeppad, 1 Mol en 1 Veldmuis.

Inmiddels is overeenstemming bereikt met het gemeentebestuur van Noordwijk en de Provincie Zuid-Holland over de aanleg van een drietal passages door de weg, bedekt met een rooster. Het betreft hier een proeftraject van ongeveer 150 meter om na te gaan of de padden van deze passages gebruik maken. Beide wegkanten worden aan beide zijden met gaas afgezet om de dieren te dwingen van deze passages gebruik te maken. Tijdens de komende controles zal tevens worden nagezien of de padden ook inderdaad van deze voorzienig gebruik maken. De aanleg is gepland vlak voor het trekseizoen 1990, zodat de padden, die straks gaan overtrekken, hiervan reeds kunnen profiteren.
Onze Vereniging wil gaarne tot slot een ieder dankzeggen, die in het afgelopen jaar aan de bescherming van de padden heeft meegeholpen. Dank zij hen kon wederom het leven van duizenden dieren worden gered.

Overzicht behandelde vogels vierde kwartaal 1989						
	Aanwezig op 01-10	Gebracht okt-dec	dood okt-dec	Gelost okt-dec	Naar elders okt-dec	Aanwezig op 31-12
Noordse Stormvogel	2	-	2	-	-	-
Jan van Gent	-	1	1	-	-	-
Blauwe Reiger	-	2	-	2	-	-
Wilde Eend	1	4	4	-	-	1
Eidereend	-	1	-	1	-	-
Sperwer	-	1	1	-	-	-
Torenvalk	-	2	-	2	-	-
Waterral	-	1	-	-	-	1
Waterhoen	-	3	2	1	-	-
Houtsnip	-	1	-	1	-	-
Kokmeeuw	1	16	10	5	-	2
Stormmeeuw	-	2	1	1	-	-
Kleine Mantelmeeuw	1	-	1	-	-	-
Zilvermeeuw	5	3	6	2	-	-
Drieteenmeeuw	-	4	2	2	-	-
Zeekoet	-	14	9	5	-	-
Alk	-	3	2	1	-	-
Kleine Alk	-	1	1	-	-	-
Holenduif	-	1	-	1	-	-
Houtduif	-	3	2	1	-	-
Turkse Tortel	-	4	-	4	-	-
Winterkoning	-	1	-	1	-	-
Roodborst	-	1	-	1	-	-
Merel	-	1	1	-	-	-
Zanglijster	-	1	1	-	-	-
Zwartkop	-	1	-	1	-	-
Goudhaantje	-	2	-	2	-	-
Ekster	1	-	-	1	-	-
Kauw	1	-	-	1	-	-
Zwarte Kraai	-	2	1	-	-	1
Spreeuw	-	1	1	-	-	-
Huismus	-	1	1	-	-	-
Ringmus	-	1	1	-	-	-
Groenling	-	1	-	1	-	-
	12	80	50	37	-	5
Diversen						
Muskuseend	-	3	1	2	-	-
Kanarie	-	1	-	-	1	-
Post/kerkduif	-	2	2	-	-	-
	-	6	3	2	1	-
Totaal	12	86	53	39	1	5

Toelichting

In het vierde kwartaal van 1989 kon 42 % van het aantal vogels met succes worden gelost.
Het was een bijzonder rustig kwartaal. Op sommige dagen was er bijna niets te doen in het asiel. Er waren geen stormen van betekenis, zodat er zeer weinig (18 in totaal) olieslachtoffers waren. Uiteraard zijn dat er 18 teveel, maar er zijn in het verleden ook dergelijke aantallen op een dag binnengebracht.
Het weer was in het vierde kwartaal bijzonder zacht. Voor de vogels was voldoende voedsel voorhanden. Slachtoffers van de trek waren er nauwelijks. Het is mogelijk dat de trek naar het zuiden, mede door het fraaie en rustige weer, heel geleidelijk is verlopen.
Op 26 oktober werd onze hulp ingeroepen om een waterhoen, dat bij Shoemax in Sassenheim op de een of andere wijze tussen het plafond van de winkel was geraakt, te bevrijden. Leon Gielen en John van Schaik, altijd tuk op zo'n karweitje, klaarden dit probleem in korte tijd. De geschrokken Waterhoen kon in de nabij gelegen vijver met succes worden losgelaten.

Stichting Vogelasiel Noordwijk
Postbus 168
2200 AD Noordwijk

Luchtacrobaten boven het dorp

door Willem Baalbergen

"Stienkrijters"noemen de Noordwijkers ze. De Gierzwaluwen, want daar hebben we het over, zijn misschien wel de aardigste zomergasten die Noordwijk kent. Nauwelijks geluidsoverlast geven ze en vernielingen richten ze helemaal niet aan. Die volksnaam is overigens goed getroffen. Het eerste deel van de naam hebben ze te danken aan hun voorkeur voor een steenachtige omgeving. Van oorsprong waren het dan ook bewoners van rotswanden die zich in de loop van de ontwikkeling aanpasten aan de mens. Die vestigde zich in steden en dorpen, een soort kunstmatige rotsen, waarop de Gierzwaluw bij de mens introk.
In spleten van muren, maar vooral onder de dakpannen vinden de vogels nestgelegenheid. Altijd zodanig dat ze zich direct vanaf de opening in de lucht kunnen gooien, want een Gierzwaluw op het land is als een vis op het droge. Ze zijn niet in staat vanaf de grond weg te vliegen. Regelmatig worden er dan ook van deze vogels bij vogelaars en het vogelasiel gebracht met de mededeling:"het beest kan niet vliegen". Vaak is het opgooien in de lucht, bv. vanaf een balkon, al voldoende om het dier weer in bedrijf te stellen.
Het tweede deel van de volksnaam spreekt voor zich zelf. De vogels vliegen in de zomer, vooral op zachte avonden, in groepen boven het dorp en brengen daarbij een gierend geluid voort. Vandaar.
Een interessante vogel, deze Gierzwaluw. Geen familie van de bekende Boerenzwaluw en Huiszwaluw, wel verwant aan de Nachtzwaluw. Deze vogel, ook wel Geitenmelker genaamd, kwam tot voor een aantal jaren nog in de Amsterdamse Waterleidingduinen voor. Een Engelsman, David Lack, heeft een aardig boekje aan de Gierzwaluw gewijd: "Swifts in a Tower". Voor zover ik weet niet in het Nederlands vertaald maar ook voor diegenen die niet zo vlot Engels lezen wel te volgen. Hij bestudeerde vele zomers lang de vogels in een toren van een museum in Oxford. In dat zelfde museum vond overigens in de vorige eeuw het beroemde debat tussen Wilberforce en Huxley, over de theorieën van Darwin, plaats.
Eén van de vragen die hij tot een oplossing bracht was de volgende: waar overnachten de vogels voor zover dat niet op het nest plaats vindt? De theorie die al langer bestond, dat dit hoog in de lucht gebeurde, werd door hem bevestigd bevonden. Gierzwaluwen "slapen" inderdaad zwevend op grote hoogten. Ook hier in Noordwijk is dat met wat geluk wel vast te stellen. Op zomeravonden zie je groepjes vogels naar gelang het donkerder wordt steeds hoger vliegen om ten slotte uit het zicht te verdwijnen.
Gierzwaluwen zijn echte zomervogels. Ze komen hier aan omstreeks Koninginnedag, 30 april, en trekken in de eerste weken van augustus weer weg naar het zuiden. In die drie maanden dienen ze dus voor nageslacht te zorgen. Het broeden geschiedt zoals gezegd vooral onder dakpannen. De twee kernen van het dorp bieden daarvoor de meeste mogelijkheden. Juist daar vinden we nog veel oude daken belegd met de zogenaamde Oudhollandse dakpan. Deze sluiten minder goed af dan de modernere modellen en geven voor de vogels mogelijkheden er onder te komen. Daarbij zijn vooral de daken met een gebroken kap, de mansardedaken, in trek. Juist in de knik, daar waar de pannen wat uitsteken, vliegen de vogels in en uit. Er zijn een paar van deze daken in de Schoolstraat waar dit goed is waar te nemen. Die Oudhollandse dakpannen vor-

men de laatste jaren een probleem voor de Gierzwaluw. Of beter gezegd het verdwijnen van deze pannen. Veel daken worden gerenoveerd en voorzien van andere modellen waardoor de nestgelegenheid verdwijnt. Dat verwisselen van de pannen vind ik persoonlijk jammer, ze zijn decoratief en horen een beetje bij oudere huizen. Mits een keer opnieuw gelegd met een waterdichte laag eronder, vormen deze pannen weer een prima dakbedekking ook al zijn ze bijna een eeuw oud. Ik heb daar ervaring mee waarbij ik nog aanteken dat er met de zware storm van januari geen pan van deze daken is gewaaid.
Maar ook voor de daken die voorzien zijn van de moderne dakpannen is er inmiddels een mogelijkheid voor de Gierzwaluwen om tot broeden te komen. Een aantal fabrikanten zijn speciale gierzwaluwdakpannen gaan maken. Deze pannen zijn in verschillende modellen leverbaar. het vervangen van een stuk of zes gewode pannen door deze gierzwaluwdakpannen is vaak voldoende om de vogels onder dak te helpen. De kosten hiervan zijn ook nog wel te overzien, ca. f30,- per stuk. Zonodig kan de Vereniging hierin nog wat bijdragen terwijl vrijwilligers bereid zijn dat verwisselen voor u te doen.
Laten we hopen dat de actie, die hiervoor op dit moment in Noordwijk wordt gevoerd, kan bijdragen tot het in de lucht houden van die onvermoeibare luchtacrobaat: de Gierzwaluw.

ALGEMENE PLANTEN

door Jelle van Dijk

In december 1989 verscheen deel 3 van de Atlas van de Nederlandse Flora. In dit deel worden de minder zeldzame en de algemene planten behandeld. In de andere delen werden de zeldzame en de reeds uitgestorven soorten besproken.Omdat dergelijke atlassen slechts in een kleine oplage verschijnen, is het uitgeven van dit soort boeken voor een uitgever weinig aantrekkelijk. Het is dan ook tekenend dat alle drie de delen een verschillende uitgever hebben! Dat de verkoop slecht liep, blijkt wel uit het feit dat vorig jaar de eerste delen voor een prikje te koop waren bij De Slegte. Dat het derde deel er toch nog gekomen is, is te danken aan de bemoeienis van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Sinds enkele jaren verzamelt het CBS ook milieugegevens. Ook de provincies Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht zijn reeds enkele jaren actief met het systematisch opslaan van de verspreidingsgegevens van wilde planten. In samenwerking met het Rijksherbarium is nu dan toch nog het boeiende deel over de algemene planten verschenen.

Zodra men deze atlas open slaat, valt direct op dat helaas niet meer bij elke soort een tekst staat afgedrukt. In de vorige delen werd bij elke soort in het kort iets over de verspreiding verteld. Nu blijft dit beperkt tot enkele opmerkingen bij een deel van de soorten. Alleen bij een enkele bijzondere soort wordt wat langer stilgestaan. Zo wordt van de Moerasandijvie verteld, dat dit een van de zeer weinige planten is, waarvan de hoofdverspreiding in ons kleine landje ligt. Zoals op vogelgebied Flevoland voor een ruimere verspreiding van Baardmannetje, Bruine Kiekendief en Aalscholver in West-Europa heeft gezorgd, heeft de Moerasandijvie ook vanuit Flevoland een enorme uitstraling naar andere gebieden gekend.
Bij het bekijken van de kaartjes van algemene planten is het vaak het interessantst om te letten op de gebieden waar een soort juist ontbreekt. Zo komen Dotterbloem, Gele Plomp en Pijlkruid in vrijwel alle gebieden met slootjes voor, behalve in streken met enigszins brak water, zoals de kop van Noord-Holland en Zeeland. Soorten die algemeen op de zandgronden voorkomen, zoals Wilde Kamperfoelie en Sint-Janskruid, ontbreken nogal eens in grote delen van laag Nederland. Er zijn ook soorten die overal voorkomen behalve in de drie noordelijke provincies. Dit is onder andere het geval bij
Look-zonder-look en Kromhals.
Het aantal soorten dat werkelijk overal voorkomt, is niet bijzonder groot. De grootste groep in deze categorie wordt gevormd door graslandsoorten van voedselrijke grond: Madeliefje, Scherpe boterbloem, Witte klaver, Rode klaver, Smalle weegbree, Grote weebree, Varkensgras. Ook soorten van wegbermen en ruderale terreinen doen het goed: Bijvoet, Akkerdistel, Zilverschoon en Zevenblad. Bekende onkruiden als Grote brandnetel, Klein kruiskruid en Zwarte nachtschade komen ook overal voor. Omdat vrijwel overal in Nederland sloten worden aangetroffen, hebben sommige oeverplanten ook een zeer ruime verspreiding: Gele lis, Moerasandoorn en Grote kattestaart.
In elke bespreking van de Atlas van de Nederlandse Vogels (SOVON 1987) was te lezen, dat vermoedelijk veel kaarten een te florissant beeld geven omdat de gegevens uit een periode van enkele jaren op één kaart waren gezet. Bij de Atlassen van de Nederlandse Flora doet zich dit verschijnsel nog veel meer voor, omdat hier de gegevens van vóór 1950 zijn samengenomen,

terwijl met een ander symbooltje ook alle vondsten van na 1950 zijn ingetekend. Zo is niet te zien of een soort slechts eenmaal na 1950 in een bepaald hok van 5 bij 5 km werd aangetroffen, of dat die soort daar momenteel nog te vinden is. De opvallende achteruitgang van veel soorten komt hierdoor onvoldoende in beeld. Zo geven de kaarten voor Korenbloem en Margriet nog een zeer ruime verspreiding na 1950 aan. Momenteel verdwijnen deze soorten in hoog tempo uit ons land!
Bij het bekijken van dit soort kaartjes moet ook bedacht worden dat een kruisje in een bepaald hok kan betekenen dat er in één jaar slechts één plantje van die soort werd gevonden, maar ook dat dat kruisje kan slaan op een situatie waarbij dat gehele kilometerhok geheel volgegroeid is met de desbetreffende soort! Zo verschilt de kaart van het Vlasbekje niet zoveel van die van het Engels Raaigras, terwijl het vinden van het Vlasbekje beslist meer moeite kost.
Omdat de hiergenoemde bezwaren veel kaarten niet geschikt maken voor het krijgen van een goed beeld van de huidige verspreiding, heeft de stichting FLORON (zie vorige Strandloper) een onderzoek gestart naar het voorkomen van algemene planten per vierkante kilometer. Dit onderzoek zal voor veel soorten veel nauwkeuriger weergeven waar onze algemene soorten wel of juist niet voorkomen. Dat neemt niet weg dat met het uitbrengen van dit derde deel van de Atlas van de Nederlandse Flora een geweldige prestatie is verricht!
Deel 3 van de hier besproken atlas is te bestellen door overmaking van *f* 68,- op postrekening 11768 van het Rijksherbarium te Leiden onder vermelding van: Atlas, deel 3.

Verborgen leven in een duinbos

door M.Koning

Het is al weer jaren gelden dat ik kevers verzamelde. De verzameling groeide steeds aan, tot wel 6000 stuks. Verzamelen van dieren alleen voor het verzamelen past niet meer in onze tijd en staat tegenwoordig in een kwade reuk. Vroeger hoorde je daar niet van en stond je er ook niet bij stil.
Na zo'n verzamelperiode blijven kevers toch altijd in de belangstelling.
In juli 1988 vonden we in een eikehakhoutbos in het zuidelijke deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen een grote loopkever die ik helemaal niet kende. Het bleek de Slakkenloopkever te zijn, een tor van circa 18mm., met lange vooruitstekende kaken, kleine kop en halsschild en een normaal achterlijf. Dit dier is er helemaal op gebouwd om huisjesslakken uit hun huisjes te eten.
Deze vondst en het lezen van enkele artikeltjes over hakhoutbossen werden de aanleiding om een onderzoek naar loopkevers in dat bos te doen.
Het betreffende bos bestaat hoofdzakelijk uit eikehakhout dat na de oorlog niet meer is gekapt. Aan de rand van dit bos groeien ook veel Meidoorn, Vogelkers, Vlier, Wilg enz. In het midden is de bosbodem op de meeste plaatsen onbegroeid, maar heeft een dikke strooisellaag met veel dood blad en stukken dood hout. Ook staat er midden in het bos een grote, veelstammige, uitééngevallen wilg.
Loopkevers zijn meestal nachtdieren. Veel soorten hebben geen vleugels, of hebben wel vleugels maar vliegen niet. 's Nachts lopen zij op de grond zoekend naar prooi of zijn de mannetjes actief om een wijfje te vinden.
Door het gedrag zoals hierboven beschreven, zijn ze niet moeilijk te vangen. Ze lopen gemakkelijk in tot aan de rand ingegraven blikken en kunnen er dan niet meer uit.
In verschillende terreintypen groef ik blikken in, steeds drie bij elkaar om de vangkans te vergroten. Minstens één keer per week maar soms elke dag werden de blikken nagezien. Na verloop van tijd bleken er drie grote loopkeversoorten in dat bos te leven.
Om te vergelijken werden er ook vangblikken geplaatst in een heel ander type bos op een afstand van 220 meter. De gevangen grote kevers werden met typp-ex gemerkt en weer losgelaten.
Het is bekend dat veel planten en dieren niet meer in gecultiveerd land kunnen leven. Alleen in bosjes, ruige landjes en bermen kunnen zij zich nog handhaven. Ze zijn a.h.w. op eilandjes komen te zitten. Gebeurt er iets ingrijpends met zo'n gebiedje dan is de kans groot dat ook daar weer een plante- of diersoort verdwijnt, terwijl het bijna niet meer mogelijk is om zo'n plaats te herkoloniseren. Omdat in het duingebied van Meyendel deze drie grote loopkeversoorten niet gevonden worden, werd ook hier gedacht aan zulke "eilandsituaties"

De Slakkenloopkever leverde de minste resultaten op. Het hele seizoen werden er 10 exemplaren gevangen en dat is te weinig om goede gegevens te verkrijgen. Het enige wat we van deze kever kunnen zeggen is, dat hij nog redelijk in dit bos vertegenwoordigd is.
De meest gevangen grote loopkever is de Korrelschalebijter. Pas in de eerste week van mei werd van deze soort het eerste exemplaar gevangen. De vangsten liepen snel op tot zelfs 82 stuks in de 24ste kalenderweek. Tot de 32ste kalenderweek liepen de vangsten daarna weer snel terug tot 4 stuks om daarna weer snel toe te nemen, zodat er in de 41ste week weer 107 kevers in de blikken zaten. In de 46ste week werd er nog slechts één gevangen.
Schijnbaar zijn er twee generaties per jaar, maar dat klopt niet want loopkevers hebben in ons klimaat maar één generatie per jaar. Het was opvallend dat de eerste vangweken veel meer wijfjes gevangen werden, in de zomer veel meer mannetjes en aan het eind van het seizoen weer meer wijfjes. Dit zou er op kunnen wijzen dat de mannetjes zo actief zijn om wijfjes te zoeken om te kunnen paren en daarna afsterven en de wijfjes daarna weer actiever worden om eieren af te zetten of om te overwinteren. Om dit aan de weet te komen moet ik volgend jaar nog even doorgaan met vangen. Vang ik dan gemerkte wijfjes dan weet ik dat deze overwinterd hebben en vang ik dan alleen ongemerkte mannetjes dan moeten dit verse exemplaren zijn. De Gekorrelde schalebijter leeft hier hoofdzakelijk op de onbegroeide bosbodem.
Een andere soort, de Tuinloopkever vond ik juist in de grasrand. Als we de drie genoemde loopkevers naast elkaar zien dan is de levenswijze enigszins af te lezen. Van de Slakkenloopkever is de bouw en levenswijze al genoemd. Bij de andere twee soorten is vooral een verschil in pootlengte te zien. De Gekorrelde schalebijter heeft lange poten en zal zich daarom tussen de grassen niet zo thuis voelen, terwijl de Tuinloopkever minder vlug is.

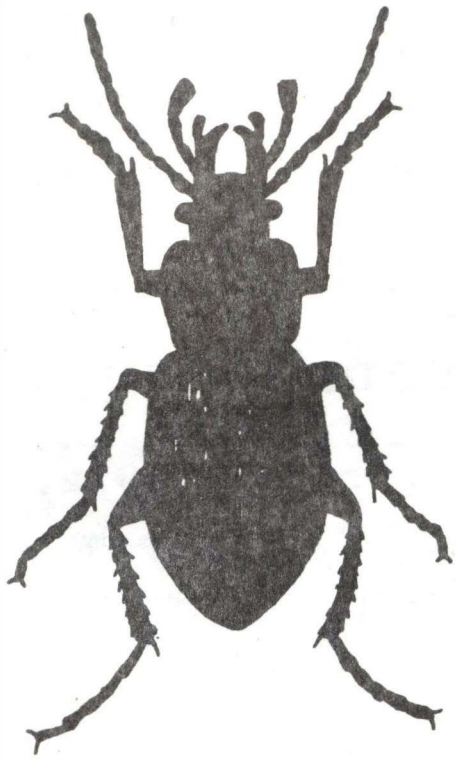

De Tuinloopkever werd meer in het voorjaar gevangen en de Gekorrelde schalebijter meer in de zomer. Hier zien we dus dat twee grote loopkevers met ongeveer hetzelfde voedselpatroon toch gescheiden leven in tijd en ruimte.
De plaats waar de Gekorrelde schalebijter het meest gevonden werd was bij de uitéengevallen wilg midden in het bos. Juist rond deze wilg werden veel keversoorten bijzonder veel of opvallen weinig gevangen.
Behalve kevers zaten er regelmatig, vooral bij vochtig weer, ook padjes en soms ook een Kleine watersalamander in de blikken. Spitsmuisjes komen er ook wel in en één enkele keer troffen we een mannetjeshagedis aan maar deze was in staat er uit te klimmen en weg te rennen.
In de tijd dat er jonge fazanten zijn werden er vaak kevers gevangen met gedeukte dekschilden en ik heb een sterk vermoeden dat deze door de jonge vogels aangepikt zijn en weer losgelaten. De kevers zijn nl. in staat een sterk zuur weg te spuiten. Dit zuur is zo sterk dat, wanneer het in het gezicht komt, het een brandend gevoel geeft. Op mijn handen voelde ik dit branden niet. Na wassen met warm water en zeep is de stank nog niet weg. Het is goed denkbaar als vogels zo'n buit pakken dat ze deze direct weer loslaten.
Naast het onderzoek van dit eikehakhoutbos bemonsterde ik ook een ander bos, een gemengd duinbos op een afstand van 220 meter. Het bleek dat er in het ene bos loopkevers wonen die niet in het andere bos gevonden zijn en zo ook andersom.
Door gewoon wat zoeken in heel andere duinbossen vond ik weer een grote loopkever die niet in de onderzochte bossen gevonden werd. Dit doet vermoeden dat elk bostype zijn eigen loopkeversamenstelling heeft. Het is een heel boeiend studiegebied waarmee ik dit jaar (1990) verder hoop te gaan. Een loopkever is een kever waarvan alle voeten uit 5 leedjes bestaan en de sprieten uit 11 leedjes. De dekschilden bedekken meestal het gehele achterlijf. Bijna alle soorten leven van andere diertjes en zijn nachtdieren.

Blauwe Reigers

door Jelle van Dijk

Al twee keer eerder werd in De Strandloper aandacht gevraagd voor reigerkolonies in onze regio. Na het tweede stukje, waarin melding gemaakt werd van de reigers op het landgoed Cronestein, werd nog een melding ontvangen van een nieuwe vestiging in Oegstgeest. Volgens Anca Meyknecht-van den Berg vestigde de Blauwe Reiger zich in 1988 met één paar op Endegeest. In 1989 werd daar door twee paren gebroed.

Op het moment dat dit stukje geschreven wordt (22 februari jl.), ziet het er nog niet naar uit dat de winter weldra toe zal slaan. Wellicht beleven wij nu voor de derde maal een winterseizoen waarin vorst en sneeuw vrijwel geheel ontbreken. Dit kan er toe leiden dat het aantal nesten van de Blauwe Reiger verder zal stijgen. Mocht blijken dat de aantallen na deze winter, indien deze zo zacht blijft als nu het geval is, niet verder stijgen, dan kan dat betekenen dat onze regio maximaal met Blauwe Reigers bezet is. Het is daarom interessant om ook in het komende broedseizoen de nesten van de Blauwe Reiger te tellen. De beste tijd hiervoor is de tweede helft van april als de bladeren de nesten nog niet aan het zicht onttrekken.

Tenslotte een overzicht van de tellingen uit 1989:

Landgoed Bennebroek	16
Lisserbos	67
Huys te Warmont	84
Offem	28
Endegeest	2
Rhijnhof	26
Nieuw-Leeuwenhorst	1
Cronestein	57

De Jeugdbonden voor Natuurstudie

door Udo Hassefras

Het is alweer drie jaar geleden dat JNM/NJN afdeling Bollenstreek werd opgericht. In deze drie jaar zult u waarschijnlijk weleens van ons hebben gehoord. Maar ja, wat zijn de jeugdbonden nu precies en wat doen ze allemaal? Met dit stukje in de Strandloper wil ik deze vraag proberen te beantwoorden.
Om te beginnen met de afkortingen JNM en NJN. De afkorting JNM staat voor Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie (voorheen ACJN) en de afkorting NJN staat voor Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Beide bonden hebben als doel: het bezig zijn in en met de natuur d.m.v. onderzoekjes, excursies e.d.
In de bollenstreek hebben beide bonden een combinatie-afdeling opgericht. In de loop van drie jaar is deze afdeling uitgegroeid tot een goedlopende actieve afdeling binnen de bonden.
De jeugdbonden zijn voor mensen vanaf 12 tot en met 25 jaar. Alles binnen de bonden wordt georganiseerd door deze mensen zelf en dat al meer dan 69 jaar.
Nu iets meer over afdeling Bollenstreek.
Afdeling Bollenstreek telt momenteel 39 leden waarvan de meeste zeer actief zijn. Er worden daarom ook ieder weekend minstens twee activiteiten georganiseerd. Meestal in de vorm van excursies. Tijdens deze excursies worden er onderzoekjes gedaan, wordt er geïnventariseerd, wordt er aan beheerswerk gedaan of genieten ze gewoon van de natuur. Alle gegevens die ze tijdens de excursie verzamelen worden zo veel mogelijk genoteerd en verzameld, hierdoor krijg je door de jaren heen een prachtig overzicht van de flora en fauna in de verschillende bezochte delen van de Duin- en Bollenstreek.
De kennis, nodig voor het leiden van een goede excursie, wordt verkregen door goede excursieleiders van andere afdelingen uit te nodigen of leden met kennis over speciale onderwerpen te vragen de excursies te leiden. Gelukkig hebben we in onze afdeling de beschikking over genoeg excursieleiders. Al deze excursies behandelen vele onderwerpen, er zijn weinig onderwerpen in de natuur waar geen excursies aan worden gewijd.
Net als bij jullie vereniging kijken wij veel naar vogels en planten, maar ook de insektenwereld krijgt bij ons zeer veel aandacht. Vooral zweefvliegen, libellen, hommels, dagvlinders, loopkevers en de grote groep waterbeestjes zijn populair bij de bonden. Om al deze beestjes goed te kunnen determineren hebben de jeugdbonden in de loop der jaren vele determinatietabellen geschreven en zelf uitgebracht. Ook voor buitenstaanders zijn deze tabellen een aanwinst om te gebruiken tijdens excursies en andere activiteiten in de natuur. Bijna alle tabellen zullen in de bibliotheek van het Jan Verwey Natuurcentrum in te zien zijn.
Naast excursies houden de jeugdbonden ook lezingen, doen ze mee aan acties om de mensen op milieuproblemen te wijzen en organiseren ze in de vakanties kampen. Afdeling Bollenstreek gaat ieder jaar éénmaal met een kamp naar de Nieuwkoopse Plassen, alle andere kampen worden gezamenlijk met andere afdelingen georganiseerd in of bij een interessant natuurgebied.
Om alle activiteiten aan te kondigen hebben we ons eigen afdelingsblad "De Blonde Ruiter". Deze vogel werd in het jaar van onze oprichting in Lisse waargenomen, vandaar deze naam. De Blonde Ruiter ligt/hangt altijd in het Jan Verwey Natuurcentrum. In

ons blad kunt u ons excursie-programma vinden, maar ook de verslagen van excursies en onderzoekjes. De Blonde Ruiter is bij ondergetekende te verkrijgen evenals alle tabellen.
Ik hoop dat door dit stukje duidelijk is geworden dat er een actieve jeugdbond-afdeling in de Duin- en Bollenstreek aanwezig is. Voor meer informatie kunt u zich wenden tot ondergetekende. Als laatste lijkt het me leuk om enkele lopende onderzoekjes en inventarisaties te vermelden, zodat belangstellenden hieraan mee kunnen doen.
Vleermuizenonderzoek in de Bollenstreek, hierbij inventariseren we de Bollenstreek op vleermuizen en kijken waar ze jagen, hoe hun vliegroutes lopen, waar hun kraamkolonies zijn en alle andere bijzonderheden.
Volledige inventarisatie van het landgoed van de Gravin van Rechteren op alle zoogdieren, vogels, planten, waterbeestjes, paddestoelen en zoveel mogelijk insekten. Dit landgoed bevindt zich in de Lageveense Polder in Lisse.
Beheer en inventarisatie van een klein landschapselement in Lisse.
Nestkastonderzoek in de Keukenhof in Lisse.
Stookolieslachtoffertellingen.

Udo Hassefras
Meidoornplantsoen 28
2161 MC Lisse
tel: 02521-12746

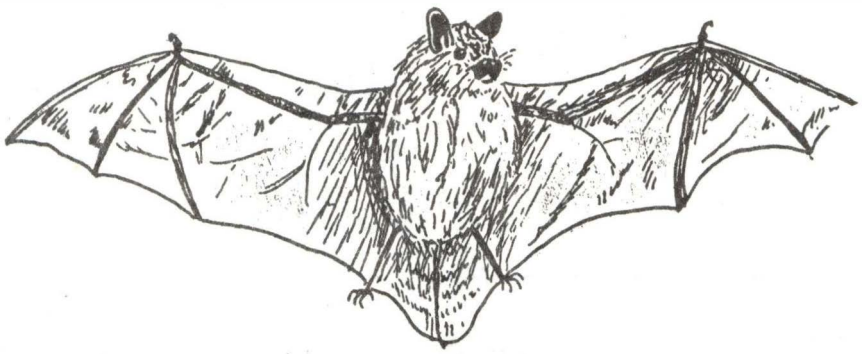

Over het insturen van waarnemingen

door Jelle van Dijk

Zolang ons blad De Strandloper verschijnt, worden de laatste pagina's gevuld door de waarnemingenrubriek. Sommige leden storten zich bij ontvangst direct op deze lijst om te zien welke bijzondere vogels er nu weer zijn waargenomen. Anderen daarentegen lezen vrijwel alle artikelen, maar aangekomen bij de waarnemingen laten zij ons lijfblad met een boog in de doos met oude kranten belanden.
Bij de regelmatige inzenders van waarnemingslijsten is wel bekend dat niet alle ingestuurde waarnemingen in de rubriek worden opgenomen. Een aantal jaren geleden zijn daarover enkele afspraken gemaakt. Nu wij mogen aannemen dat iedere waarnemer het boek VOGELS VAN NOORDWIJK EN OMSTREKEN (verder afgekort met VvNO) heeft aangeschaft, lijkt het moment gekomen deze afspraken nog eens nader te omschrijven. Eerst volgen enkele opmerkingen die betrekking hebben op het inzenden van waarnemingen in het algemeen. Daarna wordt nader ingegaan op de vraag welke waarnemingen voor de verdere uitbouw van ons waarnemingenarchief van belang zijn.

1. Gebied

In De Strandloper worden alleen waarnemingen opgenomen die gedaan zijn in het gebied dat beschreven wordt in VvNO. Het infiltratiegebied van de Amsterdamse Waterleidingduinen, dat door veel Noordwijkse vogelvrienden wordt bezocht, valt hier dus buiten. De aanduiding "AW-duinen" in onze rubriek slaat dus altijd op het Zuidhollandse deel van dit gebied. Waarnemingen uit het Noordhollandse deel van de AW-duinen kunnen worden toegestuurd aan: H. Vader, 3 e Loosterweg 56, 2182 HILLEGOM.
Aan de zuidzijde wordt ons werkgebied begrensd door de Katwijkse Uitwatering. Waarnemingen gedaan in deze omgeving (Puinhoop, Wantveld, Binnenwatering), zullen wel geplaatst worden, maar wij bevelen sterk aan deze waarnemingen door te geven aan de Katwijkse Vogelwerkgroep, per adres René van Rossum, Vlierstraat 16, 2225 SM KATWIJK.

2. Plaatsaanduiding

Bij de waarnemingen dient zo nauwkeurig mogelijk de plaats genoemd te worden. Bij een melding als: op 11 november 45 Drieteenstrandlopers op het strand, is de plaatsaanduiding veel te vaag, waardoor de waarneming vrijwel geen waarde heeft. Was het één groep die zich voor de vuurtoren bevond? Betrof het een telling tussen paal 82 en 85, of was het een telling op het gehele Noordwijkse strand van de gemeentegrens met Katwijk tot aan de grens met Noord-Holland?

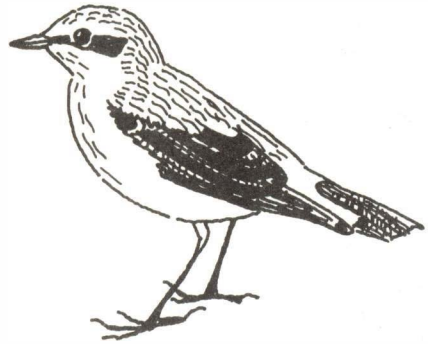

Ook bij een waarneming als "op 20 december 15 Kuifeenden in de Leidse Vaart" is de plaatsaanduiding onvoldoende. Vermeld hierbij of het een telling was van een bepaald traject, bijvoorbeeld De Zilk tot station Lisse, of dat het groep was bij bijvoorbeeld Piet Gijs.

3. Aantallen

Bij het insturen van grote aantallen van een bepaalde soort is het van belang om mee te delen in hoeveel tijd deze aantallen passeerden. Een waarneming zoals "op 11 november werden 130 Drieteenmeeuwen gezien", geeft alleen aan, dat er op die dag Drieteenmeeuwen voor de kust waren. Door het ontbreken van een vermelding van de waarnemingsduur is geen indruk te krijgen van de werkelijke treksterkte op die dag. "In één uur 130 Drieteenmeeuwen" geeft duidelijker aan, dat er op die dag veel Drieteenmeeuwen passeerden. Welke waarnemingen zijn de moeite waard?

Voorop dient gesteld te worden, dat zeer veel waarnemingen de moeite waard zijn om doorgestuurd te worden. De volgende opmerkingen zijn dan ook niet bedoeld om mensen ervan te weerhouden iets door te geven, maar juist om te stimuleren dat er meer dan tot nu toe waarnemingen worden doorgegeven.
In hoofdstuk 8 van VvNO is van alle in ons gebied waargenomen soorten beknopt weergegeven wat over deze soorten bekend is. Dit hoofdstuk is als leidraad gebruikt bij de volgende opmerkingen. Bij het doorgeven van waarnemingen kan op de volgende criteria worden gelet:

1. Bijzondere soorten
Alle waarnemingen van dwaalgasten, onregelmatige gasten en doortrekkers in zeer klein aantal moeten altijd worden doorgestuurd. Voorbeelden hiervan zijn; Stormvogeltje, Hop en Klapekster.

2. Bijzondere plaatsen
Veel vogelsoorten hebben een sterke voorkeur voor een bepaald terreintype. Zo zijn Kuifmezen erg gesteld op de naaldbossen van de Noordduinen. Een waarneming van een Kuifmees in de Noordduinen behoeft niet te worden doorgegeven. Wordt een Kuifmees echter buiten dit gebied gezien, dan is dat zeker de moeite van het vermelden waard! Nog een paar voorbeelden van bijzondere plaatsen: Steenlopers in de Polder Hoogeweg, Nijlganzen op het dak van de Grote Kerk, Meerkoeten die in zee zwemmen.

3. Bijzondere tijd van het jaar
Maar weinig vogels worden het gehele jaar door waargenomen. In VvNO wordt bij alle trekvogels vrij nauwkeurig de periode genoemd waarin de desbetreffende soort bij ons wordt gezien. Vroege en late waarnemingen moeten zeker worden ingestuurd. Meldingen van een Boerenzwaluw in november en een groep Sijzen in mei zijn altijd welkom. Goudhaantjes zijn in november overal te vinden, maar in mei en juni is hun aanwezigheid een bijzonderheid.

4. Bijzondere aantallen
In VvNO wordt ook veel informatie verstrekt over de talrijkheid van de vogels in ons gebied. Uit deze informatie is af te leiden dat het niet zoveel zin heeft om "twee Waterhoentjes op 10 december achter Offem" door te geven, maar wel een waarneming van 25 Waterhoentjes achter Sancta Maria. Een waarneming van één Scholekster bij de vuurtoren op 15 februari zal niet opgenomen worden, maar wel een melding van 150 Scholeksters op 10 februari bij het Oosterduinsemeer.

5. Opvallend gedrag
Vogels kunnen de aandacht trekken door opvallend gedrag. Een Scholekster die op een plat dak broedt, moet zeker doorgegeven worden. Een Merel die regelmatig slakken verorbert, is de moeite van het vermelden zeker waard. Een leuke waarneming die in deze Strandloper is te vinden, is de Zwarte Roodstaart die in een luchtkoker aan de An van Gilsehof verzeild raakte.
Naar wij hopen stimuleert het voorgaande om in het vervolg ook eens iets door te geven. Het gaat niet alleen om die hele zeldzame soorten. Ook bij de meer algemene vogels valt nog heel wat te ontdekken.
Misschien had u nog een zesde punt "bijzondere waarnemers" verwacht. Natuurlijk is het wel zo, dat er af en toe een niet zo interessante waarneming van leden of jeugdleden wordt geplaatst om het inzenden van waarnemingen te stimuleren. Dit blijft echter wel uitzondering. Als er veel waarnemingen van Goudplevieren worden ingestuurd, wordt de waarneming van twee Goudplevieren in Polder Hoogeweg door de vrij onbekende Jan Vogel niet opgenomen als er op diezelfde dag 1800 Goudplevieren door Piet Kraai werden waargenomen. Natuurlijk weet vrijwel niemand of er op die bewuste dag ook door anderen is geteld. Daarom het dringende verzoek: stuur in geval van twijfel toch vooral de waarnemingen door!! Wie weet, is dan een bijgewerkte herdruk van VOGELS VAN NOORDWIJK EN OMSTREKEN al heel spoedig noodzakelijk.

Exposities Bezoekerscentrum Amsterdamse Waterleidingduinen

7 maart -27 april: Vleermuizen
14 mei - 1 juli: Bijen
15 juli - 12 oktober: Wees Wijs Met Water
27 oktober - 30 november: Paddestoelen
10 december - 31 januari: Roofvogels

Plaats: AWD bij ingang "Oase", Vogelenzangseweg
Tijd: zaterdag en zondag 9.00-17.00 uur, dinsdag, woensdag en donderdag 10.30-16.00 uur
Inlichtingen: 023-246781

Lijst van werkgroepen en commissies

Redactie van de Strandloper

Nelleke Sluys
Bremkant 38
2203 NG Noordwijk
Tel.: 01719-10945

Planologische Commissie

Kees Verweij
Westerbaan 7
2201 EV Noordwijk
Tel.: 01719-12219

Ledenadministratie

Herma Veefkind
Breloftpark 26
2201 TE Noordwijk
Tel.: 01719-12368

Beheerscommissie Natuurcentrum

Wim Baalbergen
Schoolstraat 15
2202 HC Noordwijk
Tel.: 01719-10210

Kantinevoorziening Natuurcentrum

Annie van den Oever
Van Panhuysstraat 34
2203 JR Noordwijk
Tel.: 01719-12461

Werkgroep tentoonstellingen en inrichting Natuurcentrum

Rob Jansson
Derk Bolhuisstraat 28
2202 VG Noordwijk
Tel.: 01719-15196

Vogelwerkgroep

Jelle van Dijk
Leendert Hellenberghof 32
2202 XT Noordwijk
Tel.: 01719-10833

Plantenwerkgroep

Ees Aartse
Joh. Molegraafstraat 6
2202 LK Noordwijk
Tel.: 01719-14268

Werkgroep Bibliotheek

Marian Bos
Morgenster 23
2201 SZ Noordwijk
Tel.: 01719-18636

Scholen- en groepenbezoek Natuurcentrum

Toos Bom
Lijnbaanweg 26
2201 LE Noordwijk
Tel.: 01719-11285

Jeugdnatuurclub

Jenny Vink
Haagwinde 2
2202 ST Noordwijk
Tel.: 01719-19468

Veldwaarnemingen

Jan Glasbergen
Petr. van Saxenstraat 7
2231 LR Rijnsburg
Tel.: 01718-20490

Excursies

Rien Sluys
Bremkant 38
2203 NG Noordwijk
Tel.: 01719-10945

Waarnemingen

Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemers
Roodkeelduiker	2	1-11-89	Door branding zuid	A.Steenvoorden
	1	4-11-89	over zee zuid	R.Sluys
duiker(spec)	65	27-12-89	over zee zuid in 1 uur	R.Sluys
Dodaars	1	12-10-89	Woensdagse Watering	A.Steenvoorden
Fuut	20	2-12-89	in zee voor Noordwijk	J.Glasbergen
	6	17-12-89	over zee	R.Sluys
Jan van Gent	28	4-11-89	over zee zuid	J.Glasbergen/R.Sluys
	17	5-11-89	over zee zuid	R.Sluys
Aalscholver	2	17-11-89	over Noordwijk zuid	A.Steenvoorden
	27	1-11-89	over Driehoek	J.Glasbergen
	3-5	dec. 89	in Oosterduinsemeer	J.vDijk
	14	29-1-90	Oosterduinsemeer	K.Koning
Roerdomp	1	5-12-89	Oosterduinsemeer	K.Koning
Knobbelzwaan	6	5-11-89	uit zee	R.Sluys
	15	6-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
	6	20-1-90	Kloosterschuur	J.Glasbergen
Wilde Zwaan	1	25-11-89	over branding zuid met donkere band om de hals	A.Cramer/J.Glasbergen
Rietgans	11	2-12-89	over Noordduinen	J.Glasbergen
	64	2-12-89	over zee in 1 uur	J.vDijk
Kolgans	27	20-11-89	over Noordwijk zuid	A.Steenvoorden
	23	14-11-89	over zee noord	J.Glasbergen
	110	27-12-89	over Noordwijk-Binnen	A.Cramer
	80	22-12-89	over Voorhout	J.vSambeek
	1	14-1-90	over Oosterduinsemeer	J.vSambeek
Grauwe Gans	4	1-11-89	over Noordwijk zuid	A.Steenvoorden
	9	4-11-89	over Noordduinen	J.Glasbergen
	74	13-11-89	over Rijnsburg	J.Glasbergen
	9	14-11-89	over zee noord	J.Glasbergen
	9	17-11-89	over Noordwijk zuid	A.Steenvoorden
	7	18-11-89	over zee zuid	R.Sluys
	108	2-12-89	over Noordwijk	J.Glasbergen
	8	5-12-89	over Noordwijk-Binnen	A.Cramer
Brandgans	70	26-10-89	over Noordwijk zuid	A.Steenvoorden
Rotgans	1	18-11-89	over zee noord	J.Glasbergen
Nijlgans	4	1-12-89	over Zuidduinen	J.Glasbergen
Bergeend	2	1-11-89	over Driehoek	J.Glasbergen
	1	24-1-90	over zee zuid	A.Steenvoorden
	2	20-1-90	Kloosterschuur	J.Glasbergen
Smient	4	5-11-89	over zee	R.Sluys
	18	18-11-89	over zee	R.Sluys
	38	14-11-89	over zee noord	J.Glasbergen
	5	2-12-89	Haarlemmertrekvaart	K.Koning
	116	2-12-89	Kloosterschuur	J.vDijk
	60	20-1-90	Maandagse Watering	J.Glasbergen
Krakeend	16	9-12-89	Oosterduinsemeer	J.vDijk
	2	18-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
	11	20-1-90	Maandagse Watering	J.Glasbergen
Wintertaling	6	18-11-89	Overvliegend Noordduinen	J.Glasbergen
	19	18-11-89	over zee	R.Sluys
	11	18-1-90	Elsgeesterpolder	J.Glasbergen
	8	5-12-89	van Limburg Stirumkanaal	K.Koning
	3	20-1-90	Polder Hoogeweg	A.Cramer
Wilde Eend	43	18-11-89	over zee	R.Sluys
Slobeend	1	14-11-89	over zee noord	A.Cramer
	29	5-12-89	Oosterduinsemeer	K.Koning
	42	9-12-89	Oosterduinsemeer	J.vDijk
	6	26-12-89	Polder Hoogeweg	J.vDijk
	1	20-1-90	Maandagse Watering	A.Cramer
Tafeleend	2	9-12-89	Leidse Vaart	J.Glasbergen

Kuifeend	28	14-11-89	over zee noord	J.Glasbergen
	14	6-1-90	Maandagse Watering	J.Glasbergen
Eidereend	60	18-11-89	over zee	R.Sluys
Zwarte Zeeëend	12	18-11-89	over zee noord	J.Glasbergen
	68	17-12-89	over zee in 1 uur	R.Sluys
	58	27-12-89	over zee in 1 uur	R.Sluys
Grote Zeeëend	1	1-11-89	door de branding zuid	J.Glasbergen
	1	18-11-89	over zee zuid	R.Sluys
Brilduiker	3	1-11-89	over zee zuid	A.Steenvoorden
	1	18-11-89	over zee	R.Sluys
	2	27-12-89	over zee	R.Sluys
Middelste Zaagbek	4	17-12-89	over zee	R.Sluys
Grote Zaagbek	15	29-1-90	van Limburg Stirumkanaal	K.Koning
Bruine Kiekendief	1	11-11-89	over Noordwijk zuid	A.Steenvoorden
Blauwe Kiekendief	2	4-11-89	Noordduinen	J.Glasbergen
	1	4-11-89	over zee zuid	R.Sluys
	2	7-11-89	over zeereep	J.Glasbergen
	2	11-11-89	Noordduinen	J.vDijk
	1	6-12-89	Oosterduinsemeer	K.Koning
	1	31-12-89	AW-duinen	D.Hoek
	1	31-12-89	AW-duinen (sloeg Houtsnip)	G.Baeyens
Havik	1	11-10-89	AW-duinen	A.Steenvoorden
Sperwer	7	4-11-89	over Driehoek	J.Glasbergen
	9	11-11-89	over Noordduinen	A.Cramer
	1	18-11-89	over zee zuid	R.Sluys
	1	27-11-89	over Rijnsburg	J.Glasbergen
	1	23-12-89	Langeveld	K.Koning
Torenvalk	3	18-1-90	Elsgeesterpolder	J.Glasbergen
	2	20-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
Smelleken	1	17-11-89	Rijnsburg	J.Glasbergen
	1	18-11-89	Noordduinen	A.Cramer
	1	6-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
	1	11-1-90	Sluispad Noordwijk	A.Cramer
	1	16-1-90	Vinkeveld (jagend)	A.Cramer
	1	20-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
Boomvalk	2	8-9-89	Bronsgeest	A.Steenvoorden
Patrijs	2	18-1-90	Elsgeesterpolder	J.Glasbergen
	6	20-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
Waterral	1	5-12-89	v.Limburg Stirumkanaal	K.Koning
	3	6-12-89	langs Oosterduinse meer	K.Koning
	1	6-12-89	Kloosterschuur	J. Glasbergen
Waterhoen	60	25-11-89	Rijnsburg	J.Glasbergen
	75	6-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
Goudplevier	200	1-11-89	Polder Hoogeweg	J.vDijk
	500	5-11-89	Kloosterschuur	J.Glasbergen
	900	11-11-89	Polder Elsgeest	J.vDijk
	265	26-11-89	Elsgeesterpolder	A.Steenvoorden
	200	18-1-90	Kloosterschuur	J.Glasbergen
Kievit	25	4-12-89	Langeveld (1 groep)	K.Koning
	300	18-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
Drieteenstrandloper	14	11-11-89	strand	J.Glasbergen
	7	18-11-89	over zee noord	R.Sluys
	154	9-12-89	op strand	A.Steenvoorden
Watersnip	12	4-11-89	over Driehoek	J.Glasbergen
	3	11-11-89	Rijnsburg	J.Glasbergen
	20	2-12-89	Polder Hoogeweg	J.vDijk
	5	5-12-89	Oosterduinsemeer	K.Koning
Houtsnip	1	2-12-89	Langs Duinweg	J.Glasbergen
	1	5-12-89	Langeveld	K.Koning
	1	31-12-89	AW-duinen(geslagen door Blauwe Kiekendief)	G.Baeyens
Wulp	370	2-12-89	over zee in 1 uur	J.vDijk
	37	4-12-89	overvliegend Langeveld	K.Koning
	17	6-12-89	langs Oosterduinsemeer	K.Koning
Groenpootruiter	1	2-12-89	over Driehoek	J.Glasbergen
Oeverloper	1	8-10-89	Oosterduinsemeer	J.vSambeek

Steenloper	3	5-11-89	over zee	R.Sluys
	2	27-12-89	over zee	R.Sluys
	4	5-1-90	Uitwatering Katwijk	A.Cramer
Dwergmeeuw	16	5-11-89	over zee zuid in 1 uur	R.Sluys
Grote Burgemeester	1	24-1-90	Zwemmend in de branding	A.Steenvoorden
Drieteenmeeuw	6	5-11-89	over zee zuid	R.Sluys
Visdief	1	4-11-89	over zee	J.vDijk
Zeekoet	2	24-1-90	verblijvend in branding	A.Steenvoorden
alk/zeekoet	2	5-11-89	over zee	R.Sluys
	3	18-11-89	over zee	R.Sluys
Kleine Alk	1	4-11-89	in zee	J.vDijk
Holenduif	4	14-11-89	overvliegend Noordduinen	J.Glasbergen
	30	18-1-90	verblijvend Elsgeesterpolder	J.Glasbergen
IJsvogel	2	1-10-89	langs Oosterduinsemeer	E.Tinga
Boomleeuwerik	8	7-11-89	overvliegend Noordduinen	J.Glasbergen
	4	5-12-89	verblijvend Duinweg	A.Cramer
	15	18-1-90	verblijvend Duinweg	A.Cramer
Veldleeuwerik	55	26-12-89	Achterweg (1groep)	A.Cramer
Grote Gele Kwikstaart	1	22-12-89	Noordwijkerhoek	J.vDijk
Pestvogel	1	31-12-89	AW-duinen	D.Hoek
Zwarte Roodstaart	1	1-11-89	in luchtkoker An v.Gilshof	P.v.d.Tang
Roodborsttapuit	1	1-11-89	Golfterrein	J.Glasbergen
Merel	90	1-11-89	in 1 uur over Noordduinen	J.vDijk
Kramsvogel	30	28-12-89	Bronsgeest	A.Cramer
	75	18-1-90	langs Hoogeweg	J.Glasbergen
Zanglijster	22	9-12-89	nabij Oosterduinsemeer	A.Cramer
Grote Lijster	5	4-11-89	over Driehoek	J.Glasbergen/R.Sluys
	2	11-11-89	Rijnsburg	J.Glasbergen
Goudhaantje	20	11-11-89	Noordduinen	J.Glasbergen e.a.
	2	28-12-89	achter Offem	A.Cramer
Kuifmees	2	7-11-89	Noordduinen	J.Glasbergen
Klapekster	1	11-10-89	AW-duinen	A.Steenvoorden
Kauw	300	18-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
Roek	20	1-11-89	over zeereep	J.Glasbergen
	130	11-11-89	over zeereep in 2 uren	J.Glasbergen e.a.
Bonte Kraai	2	5-12-89	verblijvend Langeveld	K.Koning
Ringmus	6	28-12-89	Bronsgeest	A.Cramer
Vink	30	26-12-89	Vinkeveld	A.Cramer
Putter	5	18-1-90	Polder Hoogeweg	J.Glasbergen
Sijs	20	9-12-89	Langeveld	J.Glasbergen
Barmsijs	25	9-12-89	Langeveld	J.Glasbergen
	18	24-12-89	langs Oosterduinsemeer	J.vDijk
IJsgors	3	1-11-89	over Driehoek	A.Cramer
Geelgors	32	9-12-89	achter Sancta Maria	J.vDijk
Rietgors	150	11-11-89	overvliegend Noordduinen in 2 u.	J.Glasbergen e.a.
	4	29-1-90	verblijvend Oosterduinsemeer	K.Koning
	1	14-1-90	op paal bij Oosterduinsemeer	J.vSambeek
Rosella Parkiet	1	11-11-89	nabij Duindamseslag	J.Glasbergen
	1	9-12-89	nabij Duindamseslag	J.Glasbergen
Damhert	1	31-12-89	AW-duinen	D.Hoek
Vos	1	28-12-89	Nachtegaallaan	A.Steenvoorden

De waarnemingen worden verzameld door J.Glasbergen, P.van Saxenstraat 7, 2231 LR Rijnsburg